

Mötesbok: För- och grundskolenämnden (2025-10-23)

För- och grundskolenämnden

Datum: 2025-10-23

Plats: Länken, Saluten

Kommentar:

Dagordning

Tid

Upprop

Beslutsärende

72/25 Fastställande av dagordning och fråga om jäv - FGN oktober	3
73/25 Yttrande om internremiss från KSNAU: Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027	5
74/25 Yttrande om revisionsrapport - Fritidshem - Säkerställande att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer	23
75/25 Huvudmannens kvalitetsrapport 2024/2025 - Förskola / Pedagogisk omsorg / Förskoleklass / Grundskola / Fritidshem / Anpassad grundskola	53
76/25 Återkallande av beslutet kring godkännande av Tegspedagogernas ekonomiska förening	81
77/25 Delegationsbeslut och anmälningsärenden - FGN oktober 2025	85

Informationsärende

78/25 Utbildningsdirektören informerar	88
79/25 Nettokostnadsanalys	89
80/25 Uppföljning och personalplanering	90
81/25 Kvalitetsdialog förskola/pedagogisk omsorg/förskoleklass/grundskola/fritidshem/anpassad grundskola	91

Tjänsteskrivelse

2025-10-15

För- och grundskolenämnden

Diariennr: SK-2025/00006

Fastställande av dagordning och fråga om jäv – FGN oktober 2025

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar:

-att fastställa dagordningen

-att till protokollet notera att ingen person är jävig

Ärendebeskrivning

Föredragningslista till för- och grundskolenämndens sammanträde finns som bilaga och eventuella ändringar noteras. En jävig person får varken delta i handläggningen av ärendet eller vara närvarande vid nämndens behandling av ärendet.

Beslutsunderlag

Bilaga - föredragningslista

Beredningsansvariga

Linda Hellquist, nämndsekreterare

Ann-Christine Gradin
utbildningsdirektör

Maria Runarsdotter
kanslichef

Föredragningslista

För- och grundskolenämnden

Tid: Torsdagen den 23 oktober 2025 kl. 09:00

Plats: Länken, Saluten

Beslutsärende

- 1 Fastställande av dagordning och fråga om jäv - FGN oktober
- 2 Yttrande om internremiss från KSNAU: Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027
- 3 Yttrande om revisionsrapport - Fritidshem - Säkerställande att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer
- 4 Huvudmannens kvalitetsrapport 2024/2025 - Förskola / Pedagogisk omsorg / Förskoleklass / Grundskola / Fritidshem / Anpassad grundskola
- 5 Återkallande av beslutet kring godkännande av Tegspedagogernas ekonomiska förening
- 6 Delegationsbeslut och anmälningsärenden - FGN oktober 2025

Informationsärende

- 7 Utbildningsdirektören informerar
- 8 Nettokostnadsanalys
- 9 Uppföljning och personalplanering
- 10 Kvalitetsdialog förskola/pedagogisk omsorg/förskoleklass/grundskola/fritidshem/anpassad grundskola

Tjänsteskrivelse

2025-09-30

För- och
grundskolenämndens
arbetsutskott

Diariennr: SK-2025/00471

FGN, utbildningsförvaltningen: KSNAU - Remiss - Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026- 2027 - KS-2025/00632

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att ställa sig bakom yttrande om Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027 – KS-2025/00632 enligt nedan

Ärendebeskrivning

I Umeå kommuns brottsförebyggande arbete är samverkan en central förutsättning för att skapa långsiktiga, systematiska och effektiva insatser mot brottslighet. Syftet med programmet är att säkerställa en tydlig styrning och långsiktig struktur det brottsförebyggande arbete genom att klargöra ansvarsfördelning, främja samordning över sektorsgränser och definiera fokusområden. Programmet bygger på ett kunskapsbaserat arbetssätt med målet att säkerställa att arbetet grundas på en gemensam lägesbild, analys av bakomliggande orsaker och åtgärder anpassade till lokala behov och resurser. Programmet har sex inriktningar varav tre inkluderar för- och grundskolenämnden: Organiserad brottslighet, våld i nära relationer samt våld mot och mellan barn. Kommunstyrelsen är dokumentansvarig för det brottsförebyggande programmet, som följs upp inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget. Programmet revideras vartannat år utifrån senast uppdaterad lägesbild.

Yttrande

För- och grundskolenämndens bedömning är att det brottsförebyggande programmet 2026 – 2027 har en tydlig struktur vilket har varit och fortsatt är en förutsättning för en fortsatt god samverkan över sektorsgränser. Men den samlade bedömningen är att förändrat agerande från den organiserade brottsligheten kommer kräva förändringar gällande styrningen av det brottsförebyggande arbetet för att effektivt kunna möta de nya utmaningarna. För- och grundskolan vill av den anledningen särskilt kommentera inriktningen organiserad brottslighet och skrivningen gällande fokusområdet Umeå växer

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00471

tryggt och säkert. I skrivningen lyfts utmaningen med den snabba samhällsutvecklingen med förändrade kriminella strukturer.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har tidigare presenterat rapporten *"Barn och unga i kriminella nätverk - En studie av inträde, brott, villkor och utträde"*. Den visar att barn i 12–15-årsåldern rekryteras till kriminella nätverk av andra unga. Rekryteringen kan gå snabbt, ibland på bara en dag. Umeå kommun behöver således förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet. Samverkan är en viktig del av det brottsförebyggande arbetet. Den lokala samverkan behöver skapa tydligare styrning, snabbare kontaktvägar och bättre samarbete mellan myndigheter och andra aktörer när barn och unga riskerar att begå eller begår grova brott. Genom en tydligare styrning, mer kontinuerlig analys, snabbare kontaktvägar och anpassningar av arbetssätt samt en mer utvecklad lokal samverkan kan vi bli effektivare och nå bättre resultat. Det är också centralt med ökad kunskap om vad som främjar samverkan i det praktiska arbetet, som exempelvis ledningens stöd, tillgång till resurser, uppföljning samt kunskap och förståelse för varandras uppdrag.

För- och grundskolenämnden anser även att det borde finnas en hänvisning till det nya säkerhetskapitlet som införts, med verkan från 1 juli 2025, för att öka tryggheten i skolor och förskolor. För- och grundskolenämnden anser att det brottsförebyggande programmet borde innefatta en tydlig hänvisning till det nya säkerhetskapitlet, som syftar till att stärka tryggheten och förebygga brott inom skolväsendet samt ligger i linje med nuvarande fokusområden vilket möjliggör integrering i det brottsförebyggande programmets struktur och målformuleringar. I säkerhetskapitlet framgår följande:

- Skolenheter åläggs att vidta åtgärder för att hindra obehöriga från att vistas på skolområdet.
- Rektorer ges befogenhet att vid särskilda omständigheter undersöka elevers väskor, i syfte att tidigt upptäcka brott, allvarliga kränkningar eller andra hot mot säkerheten.
- Alla brott inom skolmiljön ska anmälas till Polismyndighet, om inte övervägande skäl talar emot det.

För och grundskolnämnde anser att genom en inkludering av säkerhetskapitlet i det brottsförebyggande programmet förstärks det rättsliga stödet för våra brottsförebyggande insatser riktade till barn och unga, samtidigt som vi säkerställer att arbetet bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning.

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00471

Beslutsunderlag

Bilaga 1: Remissversion för brottförebyggande program 2026-2027

Bilaga 2: Protokollsutdrag KSNAU 25-08-05.

Beredningsansvariga

Fredrik Strandgren, enhetschef

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se senast 31 oktober med ämnesraden KS-2025/00632

Ann-Christine Gradin
utbildningsdirektör

Christopher Granberg
biträdande
utbildningsdirektör

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

§ 215

Diariennr: KS-2025/00632

Remiss: Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027

Beslut

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott beslutar

att överlämna remissutgåva av Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026 – 2027 till kommunens nämnder och bolag för yttrande.

Ärendebeskrivning

Programmet ersätter tidigare styrdokument inom det brottsförebyggande arbetet.

Hur programmet togs fram genom principer för prioritering

Grundläggande princip för kommunens brottförebyggande arbete är att fokusera på barn och unga, där Barnkonventionen är en grundläggande förutsättning för programmet och arbetet inom de prioriterade områdena. Barnrättsperspektivet ska genomsyra allt arbete och alla insatser som görs, för att säkerställa att barns rättigheter respekteras och främjas. Sedan 2010 är Barnkonventionen svensk lag, vilket innebär att det är en lagstadgad skyldighet att beakta barns bästa i alla beslut som rör dem.

Prioriteringsprocess

När prioriteringen fastställdes utgick processen från lägesbilden samt en bedömning enligt fyra principer: i) brottsnivåer, ii) brottstrender, iii) brottens långsiktiga effekter samt, iv) kopplingar till annan brottslighet. Denna metod är rekommenderad av Brottsförebyggande rådet (Brå, 2025) och valdes för att säkerställa att insatserna skulle vara faktabaserade och fokusera på de mest angelägna och strategiskt viktiga områdena. Genom att basera prioriteringarna på dessa faktorer kan resurser riktas till områden där både akuta behov och långsiktiga samhällseffekter kan påverkas positivt.

Umeå kommun

Protokollsutdrag

Kommunstyrelsens näringslivs- och arbetsutskott 2025-08-05

I enlighet med rekommenderade prioriterings principer från brottsförebyggande rådet (Brå, 2025) där brottsnivåer, trender och brottens långsiktiga effekter samt kopplingar till annan kriminalitet beaktas, har följande sex brottsområden identifierats i lägesbilden som särskilt angelägna att förstärka inom Umeå kommuns brottsförebyggande arbete och program:

- Organiserad brottslighet
- Våld i nära relationer
- Våld mot och mellan barn
- Narkotika
- Hatbrott och diskriminering
- Brott i digitala miljöer

Beslutsunderlag

Remissversion Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026–2027

Övriga bifogade dokument tjänar som bakgrundsunderlag

- Brottsligheten i Umeå kommun, lägesbild 2023
- Medborgarlöften Umeå kommun-LPO Umeå 2025-2027
- Samverkansöverenskommelse Umeå kommun-LPO Umeå 2025-2027
- Analys av befintligt brottsförebyggande arbete inom verksamhetsplaner 2025

Beredningsansvariga

Frida Puntonet Davidila

Cecilia Ravry

Beslut och beslutsunderlag ska skickas till

Protokoll, remissversion och bakgrundsunderlag till samtliga nämnder och bolag.

Svar på remiss skickas till ksdiarium@umea.se senast den 31 oktober 2025. Ange ärendenummer KS-2025/00632 i ämnesraden.

Remissversion

Brottsförebyggande program 2026 – 2027

Inledning.....	2
Syfte	2
Bakgrund.....	2
Planerade styrdokument.....	2
Vilka omfattas av programmet	3
Inriktningar	3
Organiserad brottslighet	3
Umeå växer tryggt och säkert.....	4
Våld i nära relationer	5
Våld mot och mellan barn	6
Narkotikabrott	7
Hatbrott och diskriminering	8
Brott i digitala miljöer.....	9
Genomförande av programmet	9
Rättslig grund	9
Relaterade styrdokument	10

Beslutas av:
Fullmäktige

Diarienummer:
KS-2025/00632

Programmet styr:
Styrelse, nämnder och
Kommunala bolag

Dokumenttyp:
Program

Giltighetstid:
2026-2027

Dokumentansvarig:
Kommunstyrelsen

Inledning

Programmet belyser inriktningar, fokusområden för utveckling och ansvar i Umeå kommuns brottsförebyggande arbete. Genom att rikta det kommunala brottsförebyggande arbetet mot fokusområden bidrar programmet till Umeå kommuns inriktningsmål att växa hållbart utan några utsatta områden.

Syfte

Syftet med programmet är att säkerställa en tydlig styrning och långsiktig struktur för Umeå kommuns brottsförebyggande arbete genom att klargöra ansvarsfördelning, främja samordning över sektorsgränser och definiera fokusområden. På så vis möjliggör programmet kommunala insatser vilka är mål-styrda, kunskaps-baserade och effektivt bidrar till att förebygga och minska brottslighet i enlighet med Lag (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.

Bakgrund

Programmet bygger på ett kunskapsbaserat arbetssätt. Ett kunskapsbaserat brottsförebyggande arbetssätt grundar sig på en djup förståelse för brottsproblemets omfattning, struktur och utveckling vilket redovisas i lägesbilden följt av analys av möjliga bakomliggande orsaker och analys av åtgärder vilka kan riktas direkt mot orsaker. Målet är att säkerställa att arbetet grundas på tillförlitlig information, är anpassat till lokala behov och resurser, och bidrar till långsiktiga, hållbara lösningar.

I Umeå kommuns brottsförebyggande arbete är samverkan en central förutsättning för att skapa långsiktiga, systematiska och effektiva insatser mot brottslighet. Genom strukturerade modeller som samverkansöverenskommelsen, medborgarlöften och andra lokala avtal samordnas resurser och kompetenser från en mängd aktörer – däribland Polismyndigheten, statliga myndigheter, regionala organ, näringslivet, civilsamhället och Umeå universitet. Kommunens stadsledningskontor har en nyckelroll i att driva denna samverkan framåt. Genom nära partnerskap och kunskapsutbyte skapas hållbara lösningar som stärker tryggheten och förebygger brott i hela kommunen.

Planerade styrdokument

Programmet ersätter tidigare styrdokument inom det brottsförebyggande arbetet och arbetet med Umeå växer tryggt och säkert utgör en delmängd av kommunens brottsförebyggande arbete mot samtliga brottskategorier. Kommuners nuvarande brottsförebyggande arbete möter stora utmaningar med begränsade resurser och komplex brottsproblematik, följaktligen är kommuner i triage och måste prioritera. En felaktig prioritering av åtgärder kan göra kommunens arbete kostsamt, ineffektivt eller direkt skadligt för samhället. I samarbete med Umeå universitet pågår ett arbete med att utveckla en riktlinje för prioritering i det brottsförebyggande arbetet. Ytterligare arbete pågår med att ta fram en riktlinje för uppföljning av det brottsförebyggande arbetet.

Figur. 1

Organiserande	Aktiverande	Normerande	Beslutas av
	Brottsförebyggande Program		Kommunfullmäktige
Samverkansöverenskommelse	UVTS Aktivitetsplan (delmängd program)	Medborgarlöfte	KF och nämnder/styrelse
Föreskrifter Umebrå		Riktlinje för prioritering och uppföljning	KF och nämnder/styrelse

Figuren visar samtliga planerade styrdokument inom det brottsförebyggande arbetet i Umeå Kommun.

Vilka omfattas av programmet

Programmet omfattar Umeå kommunkoncern. Programmet integrerar riktlinjer för aktiverande styrning och därigenom belyser förväntad samverkan mellan nämnder, bolag och externa aktörer. När kommunen uppfyller sitt grunduppdrag inklusive socialtjänst, utbildning, hälso- och miljöskydd, plan- och byggfrågor samt trygghet- och säkerhetsarbete genom räddningstjänst och överförmyndarverksamhet, bidrar det direkt till att förebygga brott. Genom att säkerställa trygga miljöer, stöd till utsatta grupper och en god samhällsservice skapas förutsättningar för att minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer som förhindrar normbrytande och kriminellt beteende i kommunen. För beskrivning av befintligt brottsförebyggande arbete inom samtliga nämnder se bifogad fil. Genom att samtliga nämnder fortsätter att integrera ett brottsförebyggande perspektiv i sin verksamhet och samverka på ett systematiskt sätt kan vi flytta fram positionerna och skapa ett tryggare och mer hållbart Umeå.

Inriktningar

Organiserad brottslighet

Inriktning framåt: Genom en integrerad samverkansstruktur mellan kommun, polis, civilsamhälle och näringsliv samt gemensam kunskapsuppbyggnad möjliggöra tidiga, målgruppsanpassade insatser mot nyrekrytering av barn och unga till organiserad brottslighet.

Den organiserade brottsligheten har kopplingar till en rad olika brottstyper, såsom narkotikahandel, våldsbrott, bedrägerier, arbetslivskriminalitet, välfärdsbrott, otillåten påverkan och infiltration. För att effektivt förebygga denna typ av kriminalitet krävs en ökad samlad kunskap inom kommunen och en nära samverkan mellan olika aktörer. Det är av stor vikt att ta tillvara på den kunskap som finns, exempelvis inom SLK och att samverka med externa parter såsom Polismyndigheten och andra myndigheter för att skapa ett holistiskt och kraftfullt brottsförebyggande arbete mot organiserad brottslighet.

Kriminella gäng rekryterar i allt högre grad barn och unga, vilket innebär en allvarlig risk för barnen direkt samt ökar risken för framtida brottslighet. Polismyndigheten har varnat för denna utveckling, och det finns ett stort behov av att integrera förebyggande insatser mot nyrekrytering i det bredare arbetet mot organiserad brottslighet. Unga med svaga skyddsfaktorer och flera riskfaktorer är särskilt utsatta för nyrekrytering. Tidiga insatser är avgörande för att motverka denna trend och förhindra att fler unga dras in i kriminella nätverk.

Umeå växer tryggt och säkert

Umeå Växer Tryggt och Säkert (UVTS) är ett riktat och prioriterat samverkansarbete mellan Umeå kommun, polis och andra aktörer, som specifikt fokuserar på att motverka rekrytering av barn och unga till kriminella nätverk. Detta arbete sker genom ett tvärsektoriellt samarbete, där förvaltningar inom kommunen samarbetar för att skapa en samordnad och effektiv strategi för att hantera dessa frågor.

UVTS har en detaljerad aktivitetsplan som synliggör och följer upp insatserna. Arbetet bygger på kontinuerliga analyser och uppföljningar av den lokala brottsutvecklingen, vilket gör att insatserna i aktivitetsplanen kan justeras och utvecklas i takt med förändrade förhållanden. Målet är att förhindra att barn och unga rekryteras till kriminella nätverk, samtidigt som man stärker samhällets förebyggande och trygghetsskapande åtgärder.

UVTS är en viktig del av Umeå kommuns övergripande brottsförebyggande program, som omfattar alla prioriterade brottsområden, från ungdomsbrottslighet till våld i nära relationer och narkotikabrott. UVTS utgör en specifik delmängd inom detta program, där arbetet är särskilt inriktat på att motverka organiserad brottslighet och skydda barn och unga från att dras in i kriminella verksamheter.

Fokusområde

Inom UVTS finns det behov av förstärkt arbete på preventionspyramiden samtliga nivåer.

Huvudsyftet med UVTS är att tidigt förebygga de riskfaktorer som på sikt ökar ungas risk att dras in i kriminalitet, för att bryta påfyllnaden underifrån av unga som söker sig till det kriminella nätverken har att erbjuda. Det görs bäst genom tidiga insatser riktade till breda grupper, för att stärka alla barns möjlighet till en trygg uppväxt, men också för tidigt identifiera barn eller familjer i behov av extra stöd. Ett behov som identifierats på en primärpreventiv nivå är att skapa fler möjligheter till meningsfull fritid och bra mötesplatser för barn på mellanstadiet, då fritidsnämnden i nuläge börjar vid 13 års ålder, vilket också försvarar samverkan exempelvis inom SSPF (samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid). Ett annat behov, som målgruppen själva anser som särskilt angeläget, är att kunna erbjuda fler och yngre barn möjlighet till betalt arbete, exempelvis i form av feriearbete, och det innan de börjat gymnasiet. Utöver utveckling av kommunens eget utbud så kan behovet med fördel mötas genom närmare samverkans med näringslivet som kan erbjuda arbetstillfällen.

På sekundär- och tertiärpreventiv nivå finns det ett behov av fördjupad samverkan mellan polis och kommun för att snabbt identifiera och stötta de barn och unga som redan är kriminellt aktiva eller som är i akut risk att dras in i kriminella nätverk. Samverkan sker redan inom ramen för samverkansformer som SSPF, SIG (sociala insatsgruppen), polisens

kontaktveckor med skolan eller konsultationsforum våldsbejakande extremism. Men samverkansformerna behöver utvecklas och förstärkas, och de olika gruppernas uppdrag tydliggöras för utomstående så att fler förstår hur den förebyggande samverkansinfrastrukturen ser ut kopplat till barn och unga och hur alla grupper hänger ihop. Att få den överblicken är viktigt, inte minst då polisen planerar att starta upp ett lokalt BOB-råd (Barn och unga i organiserad brottslighet) som då bör integreras så väl som möjligt med den befintliga samverkan. Det finns också ett behov av fler insatser att kunna erbjuda de unga som aktualiseras inom de olika samverkansformerna.

Polisen vittnar om att rekryteringsprocessen går allt snabbare, med barn som på fem veckor gått från att flytta en väska till att ta på sig grova våldsuppdrag. Därför finns det också ett stort behov av att snabba på existerande arbetssätt för att kunna fånga upp barn och bryta en negativ trend innan den hunnit eskalera.

Ansvar

KS, IFN, FOG, GVN, TN, FN, KN, Brand och räddningsnämnden, Kommunala bolag

Våld i nära relationer

Inriktning framåt: att genom förbättrad, datadriven kartläggning av våld i nära relationer, förstärkt stöd och återfallsförebyggande insatser för både utsatta och förövare samt fördjupad samverkan mellan polis, kommun och Region Västerbotten bygga en sammanhållen och långsiktig strategi för att förebygga och minska våld i nära relationer.

Våld i nära relationer, särskilt mäns våld mot kvinnor, är ett allvarligt och utbrett samhällsproblem i Sverige. Jämställdhetsmyndigheten och andra aktörer arbetar för att förbättra förståelsen för omfattningen av detta våld och för att fånga upp alla våldsuttryck, inklusive psykiskt, digitalt, materiellt och ekonomiskt våld. Det finns ett stort mörkertal, eftersom den officiella statistiken ofta inte fångar alla former av våld. Trots att våldet ofta inte polisanmäls, söker många utsatta stöd från exempelvis brottsoffermyndigheten, kvinno- och tjejjouren, brottsofferjouren och andra instanser.

Lägesbilden över brottsligheten i Umeå kommun 2023 visar enligt polismyndighetens data att antalet anmälda fall av misshandel mot kvinnor inomhus har ökat i Umeå. För misshandel av kvinnor där det är en närstående som misstänks, inte en bekant, syns även där en viss ökning av antalet anmälda fall. Antalet anmälningar till socialtjänsten gällande våld i nära relation visar också en långsiktig ökande trend. Centrum mot våld (CMV) vittnar om ett ökat antal ärenden sedan pandemin, samt om att eftervåld är ett stort problem även i Umeå.

Forskning och polismyndigheten observerar att våldsutsatthet i barndomen ger en ökad risk för våldsutövande i vuxen ålder. Det är därför avgörande att intensifiera arbetet för att förhindra våld, öka medvetenheten om våldets olika former och ge adekvat stöd både till utsatta och förövare.

Fokusområde

För att kunna hantera denna problematik på ett effektivt sätt krävs en förbättrad datainsamling och kartläggning som kan ge oss en bättre förståelse för omfattningen, trender

och mönster av våld i nära relationer. Genom att tydligare identifiera vilka som utsätts, var och när våldet sker och vilka mönster som kan urskiljas hos förövarna kan vi skapa en mer träffsäker och förebyggande strategi.

Det är också avgörande att vi stärker resurserna för både de som utsätts för våld och för de som utövar våld. Detta gäller såväl direkta som indirekta offer, och för att effektivt förebygga våldet och hjälpa de drabbade måste vi satsa på både stödåtgärder och åtgärder för att få bukt med förövarnas beteenden. I samband med detta behöver samverkan mellan Polismyndigheten, Socialtjänsten och Region Västerbotten fördjupas för att skapa en mer sammanhängande och effektiv hantering av våld i nära relationer.

Det finns även ett behov av att kartlägga och analysera målgruppen unga under 18 år när det gäller våld i ungas parrelationer, för att identifiera specifika åtgärder och insatser som kan förebygga att unga människor hamnar i destruktiva relationer och undvika att denna problematik eskalerar.

För att minska våldet i nära relationer och ge både offer och förövare det stöd de behöver krävs det en samlad och långsiktig satsning. Det är avgörande att vi tar tag i dessa frågor med både resurser och konkret handling för att skydda våra medborgare och bygga ett tryggare samhälle.

Ansvar

KS, IFN, FGN, GVN.

Våld mot och mellan barn

Inriktning: Att stärka personalens kompetens och medvetenhet inom förskola, skola och socialtjänst genom riktade utbildningar och stödstrukturer för tidig upptäckt, professionellt bemötande och effektiva insatser mot våld, inklusive hedersrelaterat våld, samt våld mot och mellan barn.

Att utsättas för våld, eller att bevittna våld, under uppväxten har allvarliga konsekvenser för barns fysiska och psykiska hälsa och kan leda till brottslighet senare i livet. Statistiken från elevhälsan visar en hög förekomst av våld, särskilt i skolan. Unga är inte bara offer utan även utövare av våld, vilket tydliggör behovet av att stärka det förebyggande arbetet, både när det gäller tidig upptäckt och insatser riktade mot våld i skolmiljön.

Enligt Kommunens lägesbild över brottsligheten är det svårt att avgöra förekomsten av hedersrelaterat våld mot barn i Umeå, enligt vissa aktörer ökar problemet, enligt andra går det i vågor. Det är viktigt att utveckla arbetet som adresserar hedersrelaterat våld, våld i unga personers nära relationer och i skolan.

Fokusområde

För att effektivt hantera och förebygga våld och hedersrelaterat våld bland barn och unga, krävs en satsning på kompetenshöjande insatser för personal som möter barn i olika sammanhang. Det är avgörande att öka medvetenheten om dessa problem, för att möjliggöra tidig upptäckt av barn som är utsatta och för att säkerställa att de får ett professionellt och stödjande bemötande.

Särskilt viktigt är det med kompetenshöjande insatser för personal inom förskola och skola, där tidig identifiering av utsatthet kan göra stor skillnad. Genom att stärka deras förmåga att känna igen tecken på våld och hedersrelaterat våld kan vi förbättra möjligheterna för tidiga insatser.

Genom att investera i dessa kompetenshöjande åtgärder kan vi säkerställa ett mer professionellt och empatiskt bemötande av de utsatta. Detta är en investering som inte bara stärker de enskilda individerna, utan också bidrar till ett tryggare och mer hållbart samhälle.

Ansvar

KS, IFN, FGN, GVN.

Narkotikabrott

Inriktning: Att genom en tvärsektoriell samverkansstruktur mellan kommun, polismyndighet, sjukvård, universitet och näringsliv utveckla kraftfulla, målgruppsanpassade insatser för att förebygga och minska narkotikabrott, riskbruk och alkoholrelaterade våldsbrott i krogmiljöer samt erbjuda tidiga stödåtgärder och integrerade preventiva och stödjande insatser för unga med sammansatt problematik.

Narkotikahandeln utgör en femtedel av inkomsterna för organiserad brottslighet och bygger på grovt våld, där unga ofta används som utförare både i våldshandlingar och narkotikahandel. Narkotikaberoende leder också till annan kriminalitet bland både barn och vuxna. För att effektivt motverka detta och skapa ett tryggare samhälle krävs ett kraftfullt och samordnat arbete mellan flera aktörer, inklusive kommunen, polismyndigheten, sjukvården och universitetet.

Fokusområde

Det saknas ett samordnat arbete för att minska narkotikabrott, alkoholmissbruk, och våldsbrott i krogar och nattlivsmiljöer. Dessa miljöer är strategiskt viktiga för att förebygga narkotikaproblematik och det behövs ett riktat samarbete mellan Umeå kommun, polismyndigheten och krögare. Detta arbete ska fokusera på att minska narkotikabrott, våldsbrott och riskbruk i krogmiljöer. Umeå Miljö och Hälsoskydd har redan en etablerad och välfungerande verksamhet som arbetar med tillsyn och kontroll hos krögare för att bekämpa otillåten alkoholservering. Denna erfarenhet och infrastruktur kan informera arbetet med krögare och narkotikaförebyggande insatser.

Utifrån lägesbilden på narkotikakonsumtionen i Umeå finns det ett behov av att intensifiera det förebyggande arbetet för att minska narkotikakonsumtionen hos unga vuxna (18 år och uppåt). Detta kan uppnås genom ett stärkt samarbete mellan Umeå kommun, regionen, polismyndigheten och universitetet. Genom denna samverkan kan mer effektiva insatser utvecklas och riktas till rätt målgrupp. Insatserna bör inkludera tidiga stödåtgärder vid beroende samt målgruppsanpassad information.

De senaste årens trender gällande narkotika bland barn och ungdomar ger anledning att prioritera nya typer av utvecklingsarbeten. Få unga använder tobak, alkohol och narkotika i kombination, men de som gör det hamnar ofta och snabbt i problem. Det är ytterst sällan som

det bara är narkotika som är problemet för unga utan det är i kombination med olika typer av utanförskap och ohälsa. Det finns ett behov av att samla arbetet och förebygga såväl narkotika som alkoholberoende, psykisk ohälsa och suicid. För unga med en kombinerad problematik räcker det inte att satsa mer på att förebygga narkotika. Såväl stödjande insatser utifrån individens specifika behov och förebyggande arbete behöver kombineras. Särskilt viktigt att utforma stödjande och förebyggande insatser så att de blir bättre anpassade till unga med funktionsnedsättningar och personer som är eller har varit våldsutsatta.

Ansvar

KS, IFN, MHN

Hatbrott och diskriminering

Inriktning framåt: att genom kontinuerlig, datadriven kartläggning av hatbrott och diskriminering samt löpande, tvärsektoriella kompetenshöjande insatser bygga en inkluderande kommun som effektivt motverkar strukturell och interpersonell diskriminering.

Umeå kommuns lägesbild indikerar att det råder en kunskapsbrist avseende förekomsten av hatbrott och diskriminering inom kommunen. Det underlag som finns för att kunna fastställa omfattningen av dessa problem är otillräckligt, vilket utgör ett hinder för det brottsförebyggande arbetet. Detta är bekymmersamt med tanke på att hatbrott och diskriminering kan medföra negativa konsekvenser i form av polarisering och utanförskap i samhället.

Fokusområde

Det finns ett behov av att kartlägga omfattningen av de hatbrott och den diskriminering som sker på grund av etnisk tillhörighet eller trosuppfattning i Umeå. Detta då det finns starka och polariserade åsikter om problemets omfattning men få kunskapsbaserade underlag att hänvisa till när det gäller just läget lokalt. Ett sådant underlag skulle också möjliggöra ett ännu bättre och mer riktade åtgärder för att minska diskrimineringen och skapa en mer inkluderande miljö för alla invånare.

För att säkerställa att kommunens arbete är transparent och lättillgängligt behövs en hemsida där externa aktörer och medborgare kan ta del av Umeå kommuns övergripande strategier för att förebygga och motverka hatbrott och diskriminering. En sådan hemsida skulle också bidra till att tydliggöra kommunens långsiktiga arbete med aktiva åtgärder och ge en samlad bild av de insatser som görs inom kommunens organisation och i samhället i stort.

Slutligen finns det ett fortsatt behov av kompetenshöjande insatser för medarbetare och chefer om ämnen som strukturell rasism, misogyni, antisemitism, islamofobi, afrofobi och hat mot samer. För att på ett effektivt sätt kunna motverka dessa problem och skapa en mer inkluderande arbetsmiljö är det avgörande att alla som arbetar inom kommunen har rätt kunskap och verktyg för att bemöta och hantera dessa frågor.

Ansvar

ITN, KS, IFN, PN

Brott i digitala miljöer

Inriktning framåt: att genom tvärsektoriell kompetenshöjning för yrkesverksamma och vårdnadshavare, målgruppsanpassad digital utbildning för barn, samt kontinuerlig övervakning och analys av IT-relaterad brottslighet och AI-baserade metoder utveckla och implementera robusta säkerhetssystem och förebyggande strategier mot brott i digitala miljöer.

Den ökade digitaliseringen och utveckling av AI har lett till en ökning och avancering av brott på nätet som bedrägerier, vidare barns utsatthet på nätet inklusive nätmobbing, rekrytering till organiserad brottslighet och sexuella övergrepp. Det förebyggande arbetet har inte hängt med i denna utveckling av brott i digitala miljöer.

Fokusområde

Det finns ett stort behov av att öka kompetensen, både bland yrkesverksamma och vårdnadshavare, om sexuella brott på nätet mot barn och hur vi kan förebygga att barn exploateras på nätet. Vidare finns det ett ökat behov av att utbilda barn i hur de kan navigera digitalt på ett säkert och ansvarsfullt sätt. Eftersom barn och ungdomar tillbringar allt mer tid online är det viktigt att förebygga att de utsätts för digitala hot som desinformation, nätmobbing, phishing och andra former av cyberbrott. Slutligen är det avgörande att följa utvecklingen av IT-relaterad brottslighet och inte minst dess koppling till avancerade bedrägerier. Vidare att identifiera och analysera trender över hur AI-teknologiska framsteg används i brottsliga syften samt främja utvecklingen av säkerhetssystem exempelvis med hjälp av AI.

Ansvar

ITN, KS, IFN

Genomförande av programmet

Kommunstyrelsen är dokumentansvarig för det brottsförebyggande programmet vilket betyder att kommunstyrelsen genom stadsledningskontoret (SLK) ansvarar för att säkerställa tillämpning, uppföljning och revidering enligt lagen (2023:196). Uppföljning ska genomföras inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget. Uppföljning av program och riktlinje återskärter till kommunfullmäktige senast december 2027. Programmet ska revideras vartannat år och utifrån den senast uppdaterade lägesbilden.

Rättslig grund

Med den nya lagen (2023:196) om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete har Umeå kommun tagit fram detta program med för att uppfylla de krav lagen ställer på kommunen. Det finns fler lagar som reglerar kommunens brottsförebyggande arbete inklusive Skollagen (2010:800) och Socialtjänstlagen (2001:453) samt kommande skollag utifrån betänkandet Skolor mot brott och ny socialtjänstlag, båda träder i kraft 1 juli 2025. Sedan

2010 är Barnkonventionen svensk lag, vilket innebär att det är en lagstadgad skyldighet att beakta barns bästa i alla beslut som rör dem. Barnrättsperspektivet ska genomsyra allt arbete och alla insatser som görs, för att säkerställa att barns rättigheter respekteras och främjas. Barnkonventionen är en grundläggande förutsättning för programmet och arbetet inom respektive fokusområde.

Relaterade styrdokument

Relaterade styrdokument inkluderar riktlinjer för aktiverande styrning, reglemente för Umeå kommuns styrelse och nämnder och generella ägardirektiv.

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

§ 64

Diariennr: SK-2025/00471

Yttrande över internremiss från KSNAU: Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027

Arbetsutskottets beslut

För- och grundskolenämnden föreslås besluta att ställa sig bakom yttrande om Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027 KS-2025/00632 enligt nedan.

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att ställa sig bakom yttrande om Umeå kommuns brottsförebyggande program 2026-2027 KS-2025/00632 enligt nedan.

Ärendebeskrivning

I Umeå kommuns brottsförebyggande arbete är samverkan en central förutsättning för att skapa långsiktiga, systematiska och effektiva insatser mot brottslighet. Syftet med programmet är att säkerställa en tydlig styrning och långsiktig struktur det brottsförebyggande arbete genom att klargöra ansvarsfördelning, främja samordning över sektorsgränser och definiera fokusområden. Programmet bygger på ett kunskapsbaserat arbetssätt med målet att säkerställa att arbetet grundas på en gemensam lägesbild, analys av bakomliggande orsaker och åtgärder anpassade till lokala behov och resurser. Programmet har sex inriktningar varav tre inkluderar för- och grundskolenämnden: Organiserad brottslighet, våld i nära relationer samt våld mot och mellan barn. Kommunstyrelsen är dokumentansvarig för det brottsförebyggande programmet, som följs upp inom ramen för den ordinarie uppföljningen av kommunfullmäktiges mål och budget. Programmet revideras vartannat år utifrån senast uppdaterad lägesbild.

Yttrande

För- och grundskolenämndens bedömning är att det brottsförebyggande programmet 2026 – 2027 har en tydlig struktur vilket har varit och fortsatt är en förutsättning för en fortsatt god samverkan över

Umeå kommun**Protokollsutdrag**För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

sektorsgränser. Men den samlade bedömningen är att förändrat agerande från den organiserade brottsligheten kommer kräva förändringar gällande styrningen av det brottsförebyggande arbetet för att effektivt kunna möta de nya utmaningarna. För- och grundskolan vill av den anledningen särskilt kommentera inriktningen organiserad brottslighet och skrivningen gällande fokusområdet Umeå växer tryggt och säkert. I skrivningen lyfts utmaningen med den snabba samhällsutvecklingen med förändrade kriminella strukturer.

Brottsförebyggande rådet (Brå) har tidigare presenterat rapporten *"Barn och unga i kriminella nätverk - En studie av inträde, brott, villkor och utträde"*. Den visar att barn i 12–15-årsåldern rekryteras till kriminella nätverk av andra unga. Rekryteringen kan gå snabbt, ibland på bara en dag. Umeå kommun behöver således förstärka och effektivisera arbetet med att motverka att barn och unga hamnar i grov kriminalitet. Samverkan är en viktig del av det brottsförebyggande arbetet. Den lokala samverkan behöver skapa tydligare styrning, snabbare kontaktvägar och bättre samarbete mellan myndigheter och andra aktörer när barn och unga riskerar att begå eller begår grova brott. Genom en tydligare styrning, mer kontinuerlig analys, snabbare kontaktvägar och anpassningar av arbetssätt samt en mer utvecklad lokal samverkan kan vi bli effektivare och nå bättre resultat. Det är också centralt med ökad kunskap om vad som främjar samverkan i det praktiska arbetet, som exempelvis ledningens stöd, tillgång till resurser, uppföljning samt kunskap och förståelse för varandras uppdrag.

För- och grundskolenämnden anser även att det borde finnas en hänvisning till det nya säkerhetskapitlet som införts, med verkan från 1 juli 2025, för att öka tryggheten i skolor och förskolor. För- och grundskolenämnden anser att det brottsförebyggande programmet borde innefatta en tydlig hänvisning till det nya säkerhetskapitlet, som syftar till att stärka tryggheten och förebygga brott inom skolväsendet samt ligger i linje med nuvarande fokusområden vilket möjliggör integrering i det brottsförebyggande programmets struktur och målformuleringar. I säkerhetskapitlet framgår följande:

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

- Skolenheter åläggs att vidta åtgärder för att hindra obehöriga från att vistas på skolområdet.
- Rektorer ges befogenhet att vid särskilda omständigheter undersöka elevers väskor, i syfte att tidigt upptäcka brott, allvarliga kränkningar eller andra hot mot säkerheten.
- Alla brott inom skolmiljön ska anmälas till Polismyndighet, om inte övervägande skäl talar emot det.

För- och grundskolnämnden anser att genom en inkludering av säkerhetkapitlet i det brottsförebyggande programmet förstärks det rättsliga stödet för våra brottsförebyggande insatser riktade till barn och unga, samtidigt som vi säkerställer att arbetet bedrivs i enlighet med gällande lagstiftning.

Beslutsunderlag

Bilaga 1: Remissversion för brottsförebyggande program 2026-2027

Bilaga 2: Protokollsutdrag KSNAU 25-08-05.

Beredningsansvariga

Fredrik Strandgren, enhetschef

Beslutet ska skickas till

ksdiarium@umea.se senast 31 oktober med ämnesraden KS-2025/00632

Yrkanden

Socialdemokraterna för bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Inga motyrkanden finns.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att arbetsutskottet beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Tjänsteskrivelse

2025-09-16

För- och
grundskolenämndens
arbetsutskott

Diariennr: SK-2025/00143

Granskning av fritidshem och säkerställande att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att ställa sig bakom yttrande enligt nedan.

Ärendebeskrivning

De förtroendevalda revisorerna i Umeå kommun har givit Azets i uppdrag att genomföra en granskning av fritidshemmet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Den samlade bedömningen utifrån granskningens syfte är att för- och grundskolenämnden genom sin styrning i allt väsentligt säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Utifrån sina bedömningar rekommenderar kommunrevisorerna för- och grundskolenämnden att:

- följa upp hur fritidspersonals arbete i fritidshem, förskoleklass och grundskola konteras och vidta åtgärder till exempel genom antagande av riktlinje för att säkerställa att kostnader i så hög grad som möjligt konteras på den verksamhet i vilken det faktiska arbetet sker.
- säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former.
- stärka det systematiska kvalitetsarbetet, dels vad gäller områden för särskild uppföljning såsom grupperns sammansättning och storlek, dels vad gäller struktur utifrån redovisning, analys, åtgärder att vidta och uppföljning av vidtagna åtgärder.

Revisorerna önskar ett yttrande över rapporten där för- och grundskolenämndens åsikter kring granskningen och dess rekommendationer framgår. Om utfästelser görs i svaret, önskas också tidsplan kring dessa.

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00143

Yttrande

För- och grundskolenämnden vill särskilt framhålla kommunens höga andel elever inskrivna på fritidshemmet (72%) samt att personalen i hög grad är behörig för uppdraget (61,7%). Vidare är personaltätheten på 19,4 barn/årsarbetare god i relation till det nationella kommungenomsnittet som ligger på 21,4 inskrivna barn/årsarbetare (Kolada 2024). Detta är en tydlig indikator för fritidshemmets höga kvalitet och för- och grundskolenämnden håller med rapporten att kommunens styrning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Sammantaget saknas information kring hur många respondenter som intervjuats inom respektive profession/urvalsgrupp, intervjufrågor samt hur urvalet gått till. I ärendets handlingar framgår det att personal från 4 av kommunens 44 fritidshem deltagit i en gruppintervju som delats upp i personalintervju respektive rektorsintervju. Av de 4 utvalda skolorna är 2 landsbygdsskolor i områden med befolkningsökning där anpassningar av skol- och fritidshemlokaler pågår. I handlingarna framgår det även att fallstudierna har genomförts på 2 av kommunens 44 fritidshem med särskilt fokus på om personalkostnaderna konteras på verksamhet inom vilken personalen arbetar. Val av metod och urval av respondenter bedöms delvis ha påverkat rapportens rekommendationer.

För- och grundskolenämnden vill förtydliga gällande rapportens konstaterade att det på 4 av totalt 44 enheter saknas legitimerad och behörig personal (sid 3). De enheter som saknar behörig och legitimerad personal är 3 av kommunens minsta skolenheter i landsbygdsområden. Fritidshemmen har ett elevantal mellan 10–20 elever. Den fjärde enheten har enbart en fritidsklubb för elever från årskurs 4 till årskurs 6.

Rapporten rekommenderar att en riktlinje bör tas fram för kontering av personal. För- och grundskolenämnden konstaterar att detta är ett sedan tidigare identifierat utvecklingsområde. Varje rektor har ett personligt kontinuerligt ekonomiskt stöd för att se över enhetens ekonomiska utfall fördelat på olika verksamhetsområden. Vikten av att personal konteras rätt har kommunicerats från förvaltningsledning till områdeschef och rektorer. Rapporten visar att detta arbete behöver konkretiseras ytterligare och för- och grundskolenämnden ställer sig positiv till att en rutin tas fram. Rutinen ska tas fram under första delen av 2026 för att kunna användas i tjänsteplaneringen inför läsåret 26/27.

För- och grundskolenämnden är positiva till att huvudmannen behöver stärka det systematiska kvalitetsarbetet gällande uppföljning av grupper sammansättning och storlek. Detta ska genomföras i det ordinarie

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00143

systematiska kvalitetsarbetet med start under 2026 genom att i kvalitetsdialoger ta upp frågor om personaltäthet, storlek och sammansättning av elevgrupperna.

Rapporten menar att hänsyn till gruppernas sammansättning och storlek tas i låg grad, vilket bedöms få konsekvenser på förutsättningarna att bedriva en god verksamhet i linje med målen (sid 14). Bedömningen i rapporten antas baseras på gruppintervjun med personal och det framgår inte om ytterligare underlag använts för bedömningen. För- och grundskolenämnden anser att ytterligare underlag krävs för att göra ovanstående bedömning. Sammansättning av grupper bygger ofta på klassers sammansättning och utgår ifrån ett barn- och elevperspektiv, vilket innebär att det bygger på liknande principer år från år. Rektor avsätter resurser till respektive fritidsavdelning i den årliga tjänsteplaneringsprocessen, vilket innebär att bemanning ser olika ut från år till år. För- och grundskolenämnden vill särskilt framhålla att personaltätheten i Umeå kommun är god.

I kommentarmaterialet för Skolverkets allmänna råd för fritidshem anges att det inte finns någon bestämd gruppstorlek, gruppssammansättning eller personaltäthet som är optimal i alla sammanhang. För- och grundskolenämnden konstaterar att fritidshemmet komplexitet med varierat elevantal under verksamhetens hela dag inte framkommer i rapporten. Elevantalet varierar stort mellan morgon och eftermiddag och det finns skillnader mellan antal inskrivna elever på fritidshemmet, antal schemalagda elever och antal elever som faktiskt deltar i fritidshemmets verksamhet. Kommunen använder systemstöd för att bemanna fritidshemmet utifrån antal deltagande elever, vilket gör att rektor har ett flexibelt, uppdaterat och verklighetsanpassat verktyg som gör att bemanning kan anpassas efter fler variabler.

Rapporten rekommenderar huvudmannen att säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former, samt gör en bedömning att fritidshemmet endast delvis har tillgång till ändamålsenliga lokaler (sid 4). För- och grundskolenämnden har god kännedom om att fritidshem har olika lokalmässiga förutsättningar och anser att kommunens fritidshem i överlag har ändamålsenliga lokaler då samtliga fritidshem har tillgång till olika miljöer, såväl inomhus som utomhus, som gör det möjligt för elever att få rekreation och vila på sina egna sätt. Rektors organisation och användning av lokalerna är avgörande för att skapa förutsättningar för vila och rekreation. Tekniska nämnden har ansvar för att försörja för- och grundskolenämnden med ändamålsenliga lokaler och fritidshemmets lokaler ingår i det gällande funktionsprogrammet. För- och

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00143

grundskolenämnden anser att det redan i dag finns en systematik i arbetet med fritidshemmets tillgång till ändamålsenliga lokaler och utemiljöer som möjliggör en varierad pedagogisk verksamhet som stödjer elevernas lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp. Vid nybyggnation, ombyggnation eller anpassning utifrån volymer används kommunens lokalfunktionsprogram.

För- och grundskolenämnden vill framhålla att kommunen har en stor andel rektorer som har fullföljt eller genomgår rektorsprogrammet. Av kommunens 46 rektorer har 36 personer fullföljt rektorsprogrammet, 7 personer genomgår det och 3 personer har ännu ej påbörjat det. Den höga andelen rektorer som fullföljt och genomgår rektorsprogrammet skapar goda förutsättningar för rektors ledarskap och styrning av den inre organisationen (Skollagen 2 kap 10§). Rapporten anger att de rektorer som intervjuats inom ramen för granskningen bedömer att de i överlag har goda förutsättningar att bedriva en god verksamhet.

Beredningsansvariga

Lina Gullbrand, Skolstrateg

Beslutet ska skickas till

kommunrevisionen@umea.se

Ann-Christine Gradin
utbildningsdirektör

Christopher Granberg
biträdande
utbildningsdirektör

Granskning av fritidshemmet

Rapport

Umeå kommun

2025-08-26

Antal sidor 18

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Sammanfattning	3
2	Bakgrund	5
3	Syfte och revisionsfrågor	5
4	Avgränsning	6
5	Revisionskriterier	6
6	Metod	6
7	Resultat av granskningen	7
7.1	<i>Mål</i>	7
7.2	<i>Resurser</i>	8
7.3	<i>Rektors ledning</i>	12
7.4	<i>Personal</i>	12
7.5	<i>Lokaler</i>	15
7.6	<i>Uppföljning</i>	16
8	Samlad bedömning och rekommendationer	18
	Bilaga	19

1 SAMMANFATTNING

Umeå kommuns revisorer har givit Azets i uppdrag att bedöma hur för- och grundskolenämnden som huvudman för fritidshemmet, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att för- och grundskolenämnden genom sin styrning i allt väsentligt säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Nämnden har för innevarande år inte satt upp särskilda mål vid fritidshemmet, utan hänvisar till att verksamheten i hög grad är lagreglerad. I nämndens verksamhetsplan framgår att och hur det lagstadgade (och det kommunala grunduppdraget) ska följas upp.

Både de faktiska och relativa kostnaderna för fritidshemmet är höga. Det är enligt nämndens egen uppföljning främst en konsekvens av att andelen elever som är inskrivna i fritidshemmet är högt, men också att personalen i hög grad är behörig för uppdraget. Andelen legitimerad och behörig personal i Umeå kommuns fritidshem ligger över rikets genomsnitt. På fyra av totalt 44 enheter saknas dock helt legitimerad och behörig personal.

Intervjuade rektorer bedömer att de överlag har goda förutsättning att bedriva en god verksamhet. Resurser fördelas till fritidshem i en modell som beaktar elevernas olika förutsättningar och behov. Merparten av respondenterna menar att rektor har förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet i fritidshem och att de också gör det.

Granskningen har visat att budgeterade resurser inte fullt ut används inom den verksamhet som de är avsedda för. Personalkostnader belastar fritidshemmet även om personal arbetar med verksamhet i skolan såsom särskilt stöd. Lokalerna är i delar ändamålsenliga. Vid merparten av enheterna har fritidshemmet tillgång till anpassade lokaler, men då elevantalet i många fall är högt motsvarar inte tillgången behoven. Flera enheter har svårt att erbjuda elever en miljö anpassad till rekreation.

Huvudmannen bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som berör fritidshemmet. Bland annat genomförs en enkät till elever som berör trygghet och inomhusmiljö. Uppföljning, analys och åtgärder till exempel vad gäller resurser samt storlek och sammansättningar av grupper saknas.

I det följande redovisas våra samlade bedömningar av respektive revisionsfråga.

Nej Endast delvis I allt väsentligt Ja 	
Revisionsfråga	Bedömning
Har nämnden satt upp mål för fritidshemmet som korrelerar med kommunens höga kostnader för fritidshemmet?	Nej
Har nämnden analyserat varför kostnaderna för fritidshemmet överstiger genomsnittet i kommungrupp och rike?	Ja
Används budgeterade resurser per verksamhet inom det verksamhetsområde som avses?	Endast delvis
Fördelar nämnden resurser till fritidshem med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov?	I allt väsentligt
Har rektor förutsättning att leda det pedagogiska arbetet i fritidshemmet och verka för att utbildningen utvecklas?	I allt väsentligt
Finns det lärare och annan personal som i verksamheten som i enlighet med läroplanen kan leda och utveckla verksamheten?	I allt väsentligt
Har fritidshemmet tillgång till ändamålsenliga lokaler?	Endast delvis
Följer nämnden upp fritidshemmets verksamhet i det systematiska kvalitetsarbetet?	I allt väsentligt

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi för- och grundskolenämnden att:

- följa upp hur fritidspersonals arbete i fritidshem, förskoleklass och grundskola konteras och vidta åtgärder till exempel genom antagande av riktlinje för att säkerställa att kostnader i så hög grad som möjligt konteras på den verksamhet i vilken det faktiska arbetet sker.
- säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former. (allmänna rådet 1 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- stärka det systematiska kvalitetsarbetet, dels vad gäller områden för särskild uppföljning såsom grupperns sammansättning och storlek, dels vad gäller struktur utifrån redovisning, analys, åtgärder att vidta och uppföljning av vidtagna åtgärder. (4 kap, 3, 5-6 och 7 §§ Skoll Skoll samt allmänna rådet 3 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)

2 BAKGRUND

Umeå kommuns revisorer har givit Azets i uppdrag att bedöma hur för- och grundskolenämnden som huvudman för fritidshemmet, genom sin styrning och uppföljning säkerställer att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Enligt skollagen ska varje kommun erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola. Fritidshemmet kompletterar utbildningen i nämnda skolformer och syftar till att ”stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation”.

Omfattningen på utbildningen ska ta hänsyn till föräldrarnas förvärvsarbete eller studier eller andra behov som familjen kan ha. Fritidshem ska erbjudas till och med vårterminen det år som eleven fyller tretton år. Vidare ställs krav på att elevgrupperna får en ”lämplig sammansättning och storlek” samt att en god miljö erbjuds.

Revisorerna bedömer risken att bristande styrning av fritidshemmet kan få negativa konsekvenser på elevers utveckling mot målen i läroplanen samt negativt påverka förutsättningar att erbjuda en meningsfull fritid och rekreation. Revisionen bedömer vidare att signaler om utmaningar i verksamheten inte korrelerar mot uppgifter i Kolada, som för 2023 visar på en nettokostnadsavvikelse motsvarande 32,4 procent.

3 SYFTE OCH REVISIONSFRÅGOR

Det övergripande syftet med granskningen är att bedöma hur för- och grundskolenämnden genom sin styrning och uppföljning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Granskningen har omfattat följande revisionsfrågor:

- Har nämnden satt upp mål för fritidshemmet som korrelerar med kommunens höga kostnader för fritidshemmet?
- Har nämnden analyserat varför kostnaderna för fritidshemmet överstiger genomsnittet i kommungrupp och rike?
- Används budgeterade resurser per verksamhet inom det verksamhetsområde som avses?
- Fördelar nämnden resurser till fritidshem med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov?
- Har rektor förutsättning att leda det pedagogiska arbetet i fritidshemmet och verka för att utbildningen utvecklas?
- Finns det lärare och annan personal som i verksamheten som i enlighet med läroplanen kan leda och utveckla verksamheten?
- Har fritidshemmet tillgång till ändamålsenliga lokaler?
- Följer nämnden upp fritidshemmets verksamhet i det systematiska kvalitetsarbetet?

Granskningen avgränsas till fritidshemmet.

4 AVGRÄNSNING

Granskningen avgränsas till fritidshemmet.

5 REVISIONSKRITERIER

I granskningen har revisionskriterierna utgjorts av:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. 6 §,
- Skollagen (2010:800) 2 kap. 8 b-9, 13–15 §§, 4 kap. 3, 5–6 och 7 §§ samt 14 kap. 2 och 9 §§,
- Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2023:127) om styrning och ledning av fritidshemmet

6 METOD

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier och intervjuer med för- och grundskolenämndens presidium, utbildningsdirektör, biträdande utbildningsdirektör med ansvar för fritidshem samt urval av rektorer och biträdande rektorer med ansvar för fritidshem och personal i fritidshem.

Granskningen har också omfattat en fallstudie. Besök har gjorts vid två fritidshem vid två skolenheter i centrala Umeå, Ersdungens skola och Hagaskolan. I fallstudierna har översiktligt studerats om personalkostnaderna konteras på verksamhet inom vilken personalen arbetar.

I granskningen har budget och utfall för fritidshemmet samt offentlig statistik över fritidshemmets kostnader redovisats och jämförts med rike och kommungrupp.

I granskningen används begreppet förvaltningsledning för utbildningsdirektör och biträdande utbildningsdirektör. När begreppet skolledarna används inkluderas rektor och biträdande rektor. Med personal i fritidshem avses personal oavsett vilken utbildning personalen i fråga har.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Rapporten är faktakontrollerad av utbildningsdirektören med stöd av utbildningsförvaltningen.

7 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

I Umeå kommun finns det 44 fritidshem¹ placerade vid lika många grundskoleenheter. Av det totala barnantalet i åldersgruppen 6–12 år i kommunen var 2023 71 procent inskrivna i fritidshem. Motsvarande andel i kommungrupp och rike var 57 procent.

7.1 Mål

För- och grundskolenämnden är ansvarig för fritidshemmet i Umeå kommun både som hemkommun och huvudman. Nämndens ordförande påtalar att för- och grundskolenämnden i hög grad arbetar med verksamhet som är lagreglerad. Uppdraget är tydligt, varför nämndens främsta uppgift blir att ge verksamheterna så goda förutsättningar som möjligt. Presidiet framför att antalet mål och uppdrag har begränsats genom åren, vilket verksamheten har sett positivt på. Enligt presidiet finns det idag inga specifika mål eller uppdrag för fritidshemmet. Däremot berörs fritidshemmet av generella uppdrag. Andel barn i fritidshem i Umeå kommun överstiger genomsnittet i riket, vilket nämndens ordförande ser positivt på. Fritidshemmet har varit en prioriterad verksamhet, vilket framgår av kostnaderna. Andel behöriga lärare är hög och resultat i elevenkäter är goda.

Nämnden formulerade 2016 tre långsiktiga strategiområden inom vilka det statliga och kommunala uppdraget ska förverkligas. Strategiområdena är ökad likvärdighet, attraktiv utbildning och högre måluppfyllelse. Till varje strategiområde finns framtagna indikatorer som årligen följs upp och visar på grad av måluppfyllelse.

Nämnden har vidare tagit fram ett övergripande mål som är att *andelen elever som blir behöriga till nationellt gymnasieprogram ska öka*. Delmål och resultatmått tas fram i verksamhetsplan². Inga mål eller resultatmått omfattar specifikt fritidshemmet, men upplevelse av att må bra omfattar även indirekt fritidshemmet. Frågan mäts genom hälsoenkät. I för- och grundskolenämndens styrkort för 2025 nämns inte fritidshem.

Under 2025 ger nämnden uppdrag till förvaltningen som även omfattar fritidshemmet. Det gäller bland annat komplettering av funktionsprogrammet avseende skolans utemiljö, översyn av grundskolans resursfördelningsmodell samt vidtagande av åtgärder för att förebygga hot, våld och trakasserier i nämndens verksamhet.

Vad gäller nettokostnadsavvikelse och analys av densamma hänvisas till 3.2 nedan.

7.1.1 Bedömning

Vi bedömer att nämnden inte har satt upp mål för fritidshemmet som korrelerar med kommunens höga kostnader för fritidshemmet.

Vår bedömning bygger vi på studier av måldokument. Det finns inga beslut avseende till exempel kvalitet i fritidshemmet som, enligt vår mening, förklarar den höga kostnaden för verksamheten. Vi bedömer dock utifrån nämndens dokumenterade analys av nettokostnadsavvikelsen och intervjuer att för- och grundskolenämnden är väl medveten om fritidshemmets höga kostnader och att det är en konsekvens av att nämnden understödjer att många elever är inskrivna i fritidshemmet, även äldre elever i målgruppen, och att personalen i hög grad har adekvat utbildning. Vi bedömer att

¹ Vid Storsjöskolan 4–9 finns en fritidsklubb

² För- och grundskolenämnden 2024-11-21 § 90

nämndens ställningstagande är ändamålsenligt både vad gäller tillgång till verksamheten och dess kvalitet.

7.2 RESURSER

Tabellen nedan visar kostnad per elev i kommunalt fritidshem i Umeå kommun och genomsnittskostnad per elev i kommungrupp och rike.

Fritidshemmet 2023	Total kostnad per barn	Lokaler och inventarier	Personal	Övrigt ³
Umeå kommun	52 059	10 516	34 933	6 609
Kommungrupp ⁴	44 790	8 100	30 908	5 765
Rike	45 597	7 841	31 786	5 815

Kolada, SKR

Av uppgifterna ovan kan vi se att kostnaden per inskrivet barn ligger över rikets och kommungruppens genomsnitt. Nettokostnadsavvikelsen⁵, som inkluderar kostnad för öppet fritidshem⁶ och som utgår från kostnad per invånare, uppgår till +32,4 procent, vilket motsvarar 76 miljoner kronor.

För- och grundskolenämnden har analyserat nettokostnadsavvikelser som en del i planeringsprocessen för 2026. Förvaltningens ekonomichef redovisade analysen för nämnden vid dess sammanträde i november 2024.⁷ Av redovisning och analys framgår att:

- nettokostnadsavvikelsen har ökat under de senaste fem åren och uppgick 2023 till 75,9 mnkr.
- nettokostnadsavvikelsen är i Umeå kommun högre än i alla andra kommuner i kommungruppen större stad.
- alla fritidshemmets kostnader ligger inte inom nämndens ansvarsområde. Det gäller till exempel lokaler och måltider.
- fördelning av personal som arbetar mot flera verksamheter skulle kunna påverka nettokostnadsavvikelsen.
- nettokostnaden i Umeå kommun ökade kraftigt mellan åren 2022 och 2023. Även om referenskostnaden ökade så gjorde den inte det i samma takt.
- även i kommungruppen större städer så ökade nettokostnaden mer än referenskostnaden.

Av ekonomichefens rapport framgår att förklaringen till den höga nettokostnadsavvikelsen primärt står att finna i andel av befolkningen som går i fritidshem. ”Hade Umeå Kommun haft samma andel av befolkningen i åldersgruppen som större stad hade Umeå Kommun haft 61,5 mnkr i lägre kostnader”, enligt ekonomichefens analys.

³ I Övrigt ingår kostnader som inte är kopplade lokaler, inventarier eller personal, såsom administration, kompetensutveckling (ej lön) och försäkringar

⁴ Större stad

⁵ Nettokostnadsavvikelsen visar nettokostnaden minus referenskostnaden. Referenskostnaden är en fiktiv kostnad som visar vad kostnaden borde vara med hänsyn tagen till bl.a. antal inskrivna barn, befolkningsstruktur och bebyggelsestruktur.

⁶ Öppen fritidsverksamhet, enligt 25 kap. 4 § Skoll, finns inte i Umeå kommun.

⁷ För- och grundskolenämnden 2024-11-21 § 95

Befintlig resursfördelningsmodell beslutades av för- och grundskolenämnden vid dess sammanträde i april 2017.⁸ Resurser till grundskolan avsätts från för- och grundskolenämnden dels i form av gemensamma resurser, dels i elevpeng. De gemensamma resurserna avser till exempel lokaler och skolledning.

Resurser till fritidshemmet fördelas primärt utifrån en elevpengsbaserad modell. Grundbeloppet består av elevpeng för undervisning och lärverktyg benämnt basbelopp samt socioekonomiskt strukturtillägg. Grundbeloppet fördelas utifrån en faktor som årligen beslutas av nämnden. Vid nämndens sammanträde i november 2024 fastställdes det till 28 295 kronor per barn och år för faktor 1. Faktorn är:

- 1,21 för sexåringar
- 1,0 för barn 7–9 år och
- 0,45 för barn 10–12 år

Strukturtillägget motsvarar 15 procent av den totala elevpengsbudgeten (kostnader för undervisning, lärverktyg och socioekonomiskt strukturtillägg). Strukturtillägget bygger i huvudsak på SCB:s riksmode⁹ som underlag för beräkning av socioekonomiskt index. Modellen beaktar faktorer såsom: ekonomiskt bistånd, familj¹⁰, invandring, kön och vårdnadshavarnas högsta utbildningsnivå. Ett socioekonomiskt index räknas fram för varje fritidshem, kommunal liksom för fristående skolenhet. Utifrån index och åldersgrupp¹¹ räknas sedan strukturtillägget per elev och år fram. Strukturtillägget varierar enligt nedan:

- 3 768–10 878 kronor per elev för sexåringar
- 3 207–10 261 kronor per elev 7–9 år
- 1 524–4 000 kronor per elev 10–12 år

I intervju med nämndens presidium och förvaltningsledning framgår att resurser fördelas så att hänsyn tas till socioekonomiska faktorer. Nämndens ordförande lyfter också att nämnden har givit förvaltningen i uppdrag att göra en översyn av befintlig resursfördelningsmodell.¹² Under granskningsprocessen har översynen genomförts och rapporterats till nämnd.¹³

Intervjuade rektorer är medvetna om att resursfördelningen tar hänsyn till elevernas olika behov, men har svårt att bedöma om omfördelningen är tillräcklig. En rektor som erhåller ett lägre strukturtillägg bedömer att det finns förutsättningar att bedriva en god verksamhet med de resurser som finns. Intervjuade rektorer bedömer att de i huvudsak har goda förutsättningar att bedriva en god verksamhet i fritidshemmet, även om det finns utmaningar till exempel vad gäller ändamålsenliga lokaler, elever med stora stödbehov och i någon mån personal för långa öppettider.

Ersdungen

Vid Ersdungen fritidshem arbetar elva personal samt en lönebidragsanställd. Antalet tjänster uppgår till 10,15. Av de elva medarbetarna konteras nio med hela sin tjänst på fritidshemmet medan två konteras delvis på grundskola. Det gäller till exempel en medarbetare som arbetar med matematik i förskoleklass. Totalt konteras 40 procents tjänst av 10,15 på grundskolan. I granskningen framgår dock att personal anställd i fritidshem inte bara arbetar i grundskolan i form

⁸ För- och grundskolenämnden 2017-04-27 § 30

⁹ <https://www.scb.se/vara-tjanster/bestall-data-och-statistik/regionala-statistikprodukter/socioekonomisk-resursfordelning-inom-skolan/resursfordelningsmodell-inom-skolan/> 2025-04-22, kl. 15:30

¹⁰ Bor inte med båda vårdnadshavarna

¹¹ 6 år, 7–9 år respektive 10–12 år.

¹² För- och grundskolenämnden 2024-11-21 § 90

¹³ För- och grundskolenämnden 2025-05-22 § 48

av samverkan (fritidshem och grundskola) utan också som elevassistenter gentemot elever eller i klass. Enligt rektor arbetar inte fritidshemspersonal planerat och kontinuerligt som resurspersonal, men i perioder gör de det.

Personal i fritidshemmet menar att de idag inte kan arbeta med samverkan på lika villkor med skolan. De menar att det råder brist på personal i skolan och i stället för att anställa personal har fritidshemspersonal fått ändrade uppdrag till exempel att upprätthålla ordning i korridorer. Det händer också att fritidshemspersonalen får vikariera för lärare. Det är dock inte uttalat att fritidshemspersonal ska vikarier utan externa vikarier tas också in.

Även om fritidshemspersonalen arbetar i skolan med uppdrag som personalen bedömer vara skolspecifika och inte består av samverkan på lika villkor görs ingen justering i kontering av kostnaderna. Rektor och intervjuad personal har en samstämmig bild. Personalen för inte bok över i vilken verksamhet de faktiskt arbetar.

Hagaskolan

Vid Hagaskolans fritidshem arbetar sexton personal. Antalet tjänster uppgår till 10,05. Utgångspunkten är att personal i fritidshem konteras för arbete inom verksamheten fritidshem. Undantag är då personal har ett specifikt uppdrag att under skoltid arbeta som elevassistent. Det framgår dock i granskningen att personal med uppdrag som elevassistent i skolan fullt ut konteras på fritidshemmet. Ett par personal arbetar primärt i skolan och konteras i lägre grad på fritidshemmet.

Intervjuade skolledare menar att fritidshemspersonal i hög grad under skoltid arbetar med stöd gentemot enskilda elever. Förut kunde de arbeta mer med till exempel värdegrundsuppdraget som är viktigt i både fritidshemmets och skolans uppdrag. Vid brist på personal i skolan tas också fritidshemspersonalen i anspråk. Skolledarna har synpunkter på det ekonomiska stödets inriktning, som de uppfattar inte har varit stringent vad gäller hur kostnader ska konteras per verksamhet.

Av de intervjuade lärarna i fritidshem arbetar en lärare specifikt som elevassistent åt enskild elev. Övriga två har inte några specifika elever som de arbetar med under skoltid. Det händer att fritidshemspersonalen får gå in och vikariera i klass, men det är inte vanligt förekommande.

Övriga enheter

I revisionens *Granskning av resursfördelning inom grundskolan* framkom i intervjuer med rektorer och lärare "att förutsättningarna att bedriva en god verksamhet i fritidshemmet försvåras då rektorerna tvingas omprioritera resurser från fritidshemmet till grundskolan".¹⁴

Intervjuade rektorer i föreliggande granskning menar att skolan och fritidshemmet behövs tillsammans. Samverkan mellan skola och fritidshem bedöms som viktig. En rektor framför att fritidshemspersonalens kostnader inte bör belasta skolan, samtidigt framför andra rektorer att skolan inte skulle fungera utan fritidshemspersonalen. Om det tillkommer elever med stora behov under läsåret kan fritidshemspersonal behöva gå in som stöd åt dessa elever. Fritidshemspersonal kan också behöva vikariera. Skolor i centrala Umeå kommun har oftast lättare att hitta externa vikarier än till exempel byskolor. En rektor lyfter också dilemmat att värna fritidshemspersonalens uppdrag när resurserna brister och vikariatskostnaderna behöver hållas nere. Både rektorer och intervjuade medarbetare i fritidshem framför att personal i fritidshem är olika tydliga med att värna sitt specifika uppdrag i förhållande till att verka som stödperson i skolan.

Intervjuad personal i fritidshem informerar om att de alla är anställda inom verksamhet fritidshem och inte delar sin tjänst med uppdrag i skolan. På en enhet uppges en av nio tjänster i fritidshemmet konteras på grundskolan. Det framgår dock i intervjuer att flera respondenter inte primärt arbetar med samverkan utifrån ett fritidshemperspektiv utan arbetar i klass tillsammans med undervisande lärare eller ansvarar för undervisning i en grupp. Merparten av respondenterna uppger dock att de

¹⁴ 2024-10-21

inte arbetar som elevassistenter utan att det finns annan personal för detta uppdrag. I vilken grad som fritidshemspersonalen vikarierar varierar, men primärt löses vikariatsfrågan men annan personal i centralt placerade skolor. I granskningen får vi också exempel på hur fritidshemspersonal under skoldagen arbetar med elever som inte har undervisning och fritidshemspersonal som fokuserar på värdegrunds- och sociala frågor när de är i klass tillsammans med lärare.

Ingen av den intervjuade personalen i fritidshem för bok över i vilken verksamhet de faktiskt utför sitt arbete, men en respondent berättar att en kollega har börjat göra det för att det ska bli tydligt när avsatt tid för arbete i fritidshem måste tas i anspråk av uppdrag i skolan. När detta sker bör det göras en anmälan i systemet för arbetsmiljöincidenter, enligt en respondent. Det är dock aldrig någon som gör, enligt fritidshemspersonalen.

Personal i fritidshemmet erhåller inte någon specifik tjänstefördelning enligt intervjuade rektorer och personal i fritidshemmet. Av schema framgår dock var arbetet ska bedrivas. Förvaltningsledningen framför att från och med kommande läsår, 2025/2026, kommer samtlig personal inom fritidshemmet att få en tjänstefördelning beskriven i en centralt framtagna mall.

Förvaltningsledningen framför i intervju att frågan om lönekostnader konteras på rätt verksamhet är ett identifierat utvecklingsområde. En riktlinje kan inte enkelt lösa problemet då det inte i alla delar är uppenbart till vilken verksamhet ett arbete ska föras.

7.2.1 Bedömning

Vår bedömning är att för- och grundskolenämnden har analyserat varför kostnaderna för fritidshemmet överstiger genomsnittet i kommungrupp och rike.

Vi bygger vår bedömning på ekonomichefens analys och protokoll från nämndens sammanträde.

Vår bedömning är att budgeterade resurser endast delvis används per verksamhet inom det verksamhetsområde som avses.

Vi bygger vår bedömning på förevisning och dokumentation av fördelning av personalkostnad per verksamhet och intervjuer. Vi bedömer att fritidshemspersonal utför arbete i förskoleklass och grundskola som är skolspecifikt och går utanför ramen för samverkan mellan fritidshem och skola. Vi bedömer att brister i kontering av kostnader på rätt verksamhet ger nämnden felaktigt underlag vad gäller kostnad per verksamhet.

Vår bedömning är att för- och grundskolenämnden i allt väsentligt fördelar resurser till fritidshem med hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov.

Vi bygger vår bedömning på att för- och grundskolenämnden har beslutat om en resursfördelningsmodell som, utifrån statistiska bakgrundsfaktorer, beaktar elevers olika förutsättningar och behov. Resursfördelningsmodellen har nyligen utvärderats, vilket är den första utvärderingen sedan 2017. För att säkerställa en ändamålsenlig resursfördelning är det av vikt att fördelningens påverkan på måluppfyllelsen kontinuerligt följs upp. Se Skolverkets allmänna råd (212:98) för systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet.

7.3 REKTORS LEDNING

Våren 2023 genomfördes senaste publicerade skolenkäten i Umeå kommun. Inga frågor till pedagogisk personal berör specifikt fritidshemmet. På frågor om pedagogiskt ledarskap i grundskolan som riktar sig till lärare i grundskolan framgår att lärarna i Umeå svarar i paritet med genomsnittet i enkätomgången:

- 84 procent menar att skolledningen i mycket eller ganska stor utsträckning har tillräcklig kännedom om skolans verksamhets för att leda och samordna den.
- 75 procent menar att utvecklingsinsatser och förbättringsarbeten som behövs genomförs i mycket eller ganska stor utsträckning.

Nämndens presidium påtalar i intervju att rektors roll för hög måluppfyllelse i verksamheten är mycket viktig. Nämnden har stort förtroende för rektorerna och det är av vikt att de får goda förutsättningar, därför har resurser avsatts för att stärka ledningsorganisationen så att kommunens mål om högst 30 medarbetare per chef kan uppnås. För- och grundskolenämnden når inte målet vid alla enheter vid tiden för granskningen. För att stärka rektors förutsättningar finns också resurser för skolledning på central nivå och inte som en del av den budget som handhas av rektor själv. För att stödja enheter som saknar skolledare finns ambulerande erfarna rektorer som kan stötta upp.

Merparten av rektorerna bedömer att de har förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet i fritidshem och att de också gör det exempelvis genom veckovisa arbetslagsmöten och kvalitetsuppföljning. Ett par rektorer menar att det är svårt att få tiden att räcka till och en rektor framför att fler verksamhetsbesök borde göras.

Flera av de intervjuade pedagogerna bedömer att deras skolledare leder det pedagogiska arbetet. Det gör de främst genom veckovisa möte med personalen, men också genom att identifiera utvecklingsområden och bevilja kompetensutbildning. På de flesta enheter bedöms skolledare vara närvarande och tillgängliga.

Både rektorer och lärare pekar på att tid för planering och utveckling avsätts varje vecka både för verksamhet i fritidshemmet och samverkan mellan fritidshem och skola.

Förvaltningsledningen bedömer att rektorerna får goda förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet i fritidshem och att detta följs upp bland annat i kvalitetsdialog med skolområdeschef.

7.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att rektor i allt väsentligt har förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet i fritidshemmet och verka för att utbildningen utvecklas.

Vi bedömer att det är tydligt i verksamheten var det pedagogiska ansvaret för ledning och utveckling av fritidshemmet ligger. Från förvaltning, rektorer och personal i fritidshem framförs tydligt hur ledning och utveckling av fritidshemmet sker integrerat med ledning och utveckling av grundskolan. Vi bedömer att det både är ändamålsenligt och effektivt att samverkan sker mellan verksamheterna, samtidigt som fokus i delar riktas mot fritidshemmets verksamhet och egna mål.

7.4 PERSONAL

Endast den som är legitimerad lärare med behörighet för viss undervisning får, enligt 2 kap. 13 § skollagen, bedriva undervisning. Utöver lärare får det dock i fritidshem finnas annan personal med utbildning eller erfarenhet som kan främja elevernas utveckling. För att erhålla lärarlegitimation med

behörighet i fritidshemmet krävs att personen i fråga har avlagt lärarexamen med inriktning mot fritidshem eller har äldre utbildningar på högskolenivå såsom examen på fritidspedagoglinjen eller fritidspedagogenexamen.

Av offentlig statistik från läsåret 2024/2025 framgår att andelen årsarbetare, i Umeå kommuns fritidshem, som är tillsatta med personal med pedagogisk högskoleutbildning¹⁵ uppgick till 61,7 procent, vilket är högre än genomsnittet i riket¹⁶.

I bilaga redovisas personalsammansättningen i Umeå kommun per kommunalt fritidshem i mars 2025. Kommunen har ingen tillgänglig statistik över legitimerad och behörig personal i fritidshemmet utan registrerar personal utifrån AID-kod¹⁷, såsom fritidspedagog eller lärare i fritidshem. I intervjuer framgår att all personal i personalgruppen fritidspedagoger sannolikt inte är legitimerade.

Av kommunens totalt 44 fritidshem saknar fyra¹⁸ helt lärare i fritidshem eller fritidspedagoger. Totalt utgör lärare i fritidshem och fritidspedagoger drygt 59 procent av det totala antalet personal. Närmare 20 procent utgörs av barnskötare. Drygt 7 procent är anställda som elev- eller lärarassistenter och saknar särskild utbildning för arbete i fritidshem. Tabellen nedan visar kommunens fritidshem fördelade utifrån andel personal som är lärare i fritidshem eller fritidspedagoger¹⁹.

0-25 %	26-50%	51-75%	76-100%
Berghem	Bullmark	Backen	Böleäng
Brännland	Ersdungen	Haga 1-3	Carlshöjd
Hedlunda	Ersmark	Kasamark	Hissjö
Rödås	Ersäng	Marieberg	Innertavle
Storsjö	Flurkmark	Mariehem	Linblom
Överboda	Grisbacka	Röbäck	Sjöfru
	Hörnefors	Rödäng	Täfteå
	Obbola	Skärgård	Ö Ersboda
	Sandalid	Stöcke	Östteg
	Sofiehem	Stöcksjö	
	Tavelsjö	Sävar	
	Västangård	Sörfors	
	Ålidhem	Sörmjöle	
		Östermalm	

Umeå kommun

¹⁵ Avser pedagogisk högskoleexamen som förskollärare, fritidspedagog eller lärare. Uppgiften säger inget om andel årsarbetare med lärarlegitimation och behörighet.

¹⁶ 36,7 % kommunala huvudmän

¹⁷ Arbetsidentifikation kommuner och regioner (AID) är ett system för gruppering av arbetsuppgifter. AID är avsedd för att kunna analysera lönebildningen på central och lokal nivå samt att ge underlag för viss planering. (<https://skr.se/skr/arbetsgivarekollektivavtal/lonebildning/arbetsidentifikationaid.157.html>, 2025-04-26, kl. 11:10)

¹⁸ Varav en enhet, Botsmark fritidshem saknar uppgift om personalsammansättningen.

¹⁹ Av kommunens statistik framgår inte hur många som är legitimerade lärare.

Vid nämndens sammanträde i september 2024 behandlades ett uppdrag från kommunfullmäktige om "att öka omställningen av nämndernas verksamheter för att klara grunduppdraget i takt med att personalbristen ökar"²⁰. Av underlag till uppdraget framgår att "signaler om utmaningar i kompetensförsörjningen kan konstateras, vilket måste mötas med ett förebyggande och främjande omställningsarbete, även om kompetensförsörjningsläget vid tiden för rapporten bedöms vara god. Av underlaget framgår vidare att rekryteringsbehovet av lärare i fritidshem till 2034 är betydande samtidigt som tillgången inte bedöms motsvara efterfrågan. På förvaltningsnivå finns en kompetensförsörjningsplan för perioden 2023–2025 i vilken nuläge och kompetensbehov för fritidshemmet redovisas.²¹ I kompetensförsörjningsplan redovisas övergripande strategier för att klara kompetensförsörjningen.

Förvaltningsledningen framför att personalsammansättningen vid kommunens fritidshem är ändamålsenlig och god. Merparten av rektorerna instämmer. En rektor har vid sitt fritidshem ingen legitimerad personal som är behörig för arbete i fritidshem. Vid tiden för granskningen pågår rekrytering. En annan rekryterar också en legitimerad lärare. Av tolv sökande är tio legitimerade och behöriga. Det framgår i intervjuer att förutsättningarna att rekrytera legitimerad och behörig personal till fritidshem i centrala Umeå är betydligt bättre än i ytterområden.

Merparten av rektorer och personal i fritidshem bedömer att personalsammansättningen vid deras enheter är god. Det handlar primärt om två legitimerade lärare och en barnskötare per avdelning. Avdelningens storlek kan dock variera från runt 20 till 65 barn.

Barngruppernas sammansättning och storlek är inte en stor fråga inför nya läsår enligt intervjuad personal i fritidshem. Samtliga respondenter anger att grupperna sätts samman årskursvis. Vissa år kan det bli en bra sammansättning och storlek och nästa år kan det bli betydligt mer utmanande. Det görs inte någon justering av personalsammansättningen. I något fall har dock rektor förstärkt personalstyrkan vid inledningen på läsåret. För personal som arbetar med de äldre barnen årskurs 4–6 är det särskilt påtagligt hur arbetsbördan förändras under året, från intensiv under höstterminen till mer moderat under vårterminen då barn lämnar verksamheten för att i stället gå hem efter skolan. Barn med extraordinära stödbehov kan i vissa delar få stöd av en resursperson som följer med till fritidshemmet, men i flera fall bedöms ett barns behov i fritidshemmet kunnat mötas av befintlig personal. På avdelningsnivå skapar ansvarig personal mindre grupper, som är mer ändamålsenliga, i den mån det går. En viktig faktor utgör här tillgång till ändamålsenliga lokaler.

7.4.1 Bedömning

Vår bedömning är att det i allt väsentligt finns lärare och annan personal i verksamheten som i enlighet med läroplanen kan leda och utveckla verksamheten.

Vi konstaterar att andelen årsarbetare med pedagogisk högskoleutbildning är högre i Umeå kommuns fritidshem än i riket som helhet. Andelen varierar dock och det finns fyra enheter som helt saknar personal som är lärare i fritidshem eller fritidspedagoger, vilket är en brist. Vi bedömer dock att en generell personalsammansättning med proportionen två lärare i fritidshem/fritidspedagoger och en barnskötare eller motsvarande per avdelning är god.

Vi bedömer att hänsyn till gruppernas sammansättning och storlek tas i låg grad, vilket vi bedömer får konsekvenser på förutsättningarna att bedriva en god verksamhet i linje med målen för

²⁰ För- och grundskolenämnden 2024-09-26 § 69

²¹ Kompetensförsörjningsplan 2023–2025 – för- och grundskolenämnden (2022-12-15), sid. 9

fritidshemmet. Huvudmannen ska se till att elevgrupperna har en lämplig sammansättning och storlek, enligt 14 kap. 9 § skollagen. Det bedömer vi inte att huvudmannen gör.

7.5 LOKALER

Nämndens presidium framför att ett funktionsprogram²² för förskole- och skollokaler har tagits fram i samverkan med tekniska nämnden, som är ansvarig för lokalerna, och miljö- och hälsoskyddsnämnden. Av funktionsprogrammet framgår, som ett funktionskrav, att ”hemområden som också används som fritidshem behöver stödja såväl elevers aktiviteter i grupp som elevers behov av lugn och ro vid aktiviteter som kräver detta”.²³

Samverkansstrukturen är god enligt nämndens ordförande, men det tar tid att åtgärda identifierade brister. Alla lokaler är inte av toppkvalitet utifrån uppdraget. Förvaltningsledningen menar att lokalerna överlag är ändamålsenliga, men att det finns lokaler som behöver åtgärdas. Det höga elevantalet är i flera fall orsaken till brister i ändamålsenlighet.

I intervjuer framgår att fritidshemmet vid de flesta enheter har tillgång till både egna lokaler och klassrum, specialsalar, idrottshall och bibliotek. Flera respondenter bedömer dock att även de egna lokalerna inte i alla delar är anpassade till verksamheten. Det handlar bland annat om att antalet elever är för högt. Även om det finns andra lokaler att tillgå vill barnen inte vara där eftersom de efterfrågar den miljö som kan erbjudas i fritidshemmets egna lokaler. I flera fall behöver det också finnas personal i alla utrymmen som barnen vistas i. Primärt får det stora antalet barn på begränsad lokalyta konsekvenser på ljudnivå. Flera respondenter bedömer att den höga ljudnivån är ett stort arbetsmiljöproblem. Rektorernas bedömning av enheternas lokaler för fritidshem går från bra till dåliga. På skolor som har flera avdelningar kan också lokalernas ändamålsenlighet variera mellan avdelningarna. Denna bild ges också av intervjuad personal i fritidshem. Att använda klassrum och andra lokaler i skolan för fritidsverksamhet är vanligt och fungerar väl, enligt personal i fritidshem. Ett par personal framför att fritidshemmet inte har tillgång till skolans idrottshall efter klockan 16, eftersom fritidsförvaltningen då ansvarar för lokalerna. Det tycker personalen är en brist. Förvaltningsledningen menar dock att det är angeläget att också föreningslivet får tillgång till idrottshallarna.

7.5.1 Bedömning

Vår bedömning är att fritidshemmet endast delvis har tillgång till ändamålsenliga lokaler.

Vi bedömer att ändamålsenligheten varierar mellan enheterna men många enheter har lokaler som används specifikt för fritidshemmet och som därmed kan anpassas efter fritidshemmets mål. Samutnyttjande av lokaler mellan fritidshem och skola förefaller fungera väl. Det finns i flera fall möjligheter att utöva fysiska aktiviteter inom- och utomhus. Tillgängliga specifika fritidshemslokaler är inte alltid anpassade till det höga elevantalet. Att finna lugn och ro i egna lokaler är en utmaning, som vi bedömer utgör en brist. Efter en hel arbetsdag i skolan är det angeläget att kunna erbjuda barnen rekreation i en god miljö i enlighet med 14 kap. 2 och 9 §§ skollagen.

²² Funktionsprogram för grundskola och fritidshem (2016)

²³ Funktionsprogram för grundskola och fritidshem (2016), sid. 25

7.6 UPPFÖLJNING

För varje år fastställs ett årshjul för nämndens styrning och uppföljning. Av nämndens verksamhetsplan framgår hur uppföljning av det statliga och kommunala uppdraget ska genomföras. För fritidshemmets del anges specifikt återrapportering av elevenkät.

I nämndens senaste kvalitetsrapport, som avser läsåret 2023/2024, redovisas uppföljning av fritidshem under en egen rubrik benämnd *Fritidshem grundskola och anpassad grundskola*. Uppföljningen fokuserar på tre områden: ökad likvärdighet, attraktiv utbildning och förbättrade studieresultat. Resultaten utgår i olika delar från offentlig statistik, nationella och interna enkäter till elever samt enheternas kvalitetsarbete.

Området *Ökad likvärdighet* utgår från undersökning om rutiner för strukturerad samverkan mellan fritidshem och skola finns. Området *Attraktiv utbildning* utgår från elevernas svar i skolenkät om trygghet och inflytande. Elevernas svar redovisas per årskurs och kön. I löpande text görs jämförelse med föregående års elevenkät. Området *Förbättrade studieresultat* utgår från statistik över andel personal med pedagogisk högskoleexamen samt enheternas systematiska kvalitetsarbete.

Nedan görs en översiktlig redovisning av huvudmannens identifierade framgångsfaktorer och utvecklingsbehov.

Framgångsfaktorer

- former och rutiner för strukturerad samverkan mellan personal i fritidshem och skola
- tydlig roll- och ansvarsfördelning utifrån rektors ”styrning och ledning”
- personalens ”förmåga att utveckla förtroendefulla relationer mellan sig och eleverna”

Utvecklingsbehov

- utveckla tillgänglig lärmiljö, vilket kräver riktat stöd av elevhälsopersonal
- professionell utveckling vad gäller ”samsyn utifrån vad det är att undervisa på fritidshem”

Inom området *Attraktiv utbildning* görs slutligen en redovisning av förbättringsåtgärder som genomfördes under föregående år. Det framgår emellertid inte om insatsen fått konsekvenser för elevernas bedömning av deras inflytande på utbildningen.

Förutom i den årliga kvalitetsrapporten dokumenteras uppföljning av fritidshemsverksamheten i en analys av elevernas svar i elevenkäten som genomförs årligen. Den senaste genomfördes i månadsskiftet november-december 2024. Enkäten består av frågor inom fem områden: lärmiljö, lärande, inflytande, samspel elever och vuxna samt trygghet. Elevernas svar, som på en tiogradig skala genomsnittligt per stadium befinner sig mellan 6,7 och 9,7, redovisas i tabeller per årskurs och jämförs med enkätresultaten för två föregående läsår. Resultaten analyseras översiktligt ur perspektiven föregående läsår, stadier och kön. Rapporten redovisades för nämnden i enlighet med årshjulet för 2025 vid aprilsammanträdet.²⁴

I intervjuer med rektorer och personal i fritidshem framgår att det varje månad finns avsatt tid för kvalitetsarbetet.

²⁴ För- och grundskolenämnden 2025-04-24 § 36

7.6.1 Bedömning

Vår bedömning är att nämnden i allt väsentligt följer upp fritidshemmets verksamhet i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vi bygger vår bedömning på att huvudmannen följer upp fritidshemmet i årlig kvalitetsrapport och särskild analys utifrån elevenkät. Vi bedömer att jämförelser görs mellan årskurs, kön, rike och tidigare läsår. Indirekt framgår också i kvalitetsrapport att det finns skillnader mellan olika enheter.

Vi ser dock inte att huvudmannen genom systematiskt kvalitetsarbete har säkerställt att resurser fördelas utifrån elevers olika förutsättningar eller att barngruppernas storlek och sammansättning är ändamålsenlig. Framgångsfaktorer och utvecklingsområden identifieras, men det framgår inte om huvudmannen behöver vidta åtgärder eller på annat sätt behöver styra verksamheten för att säkra likvärdighet och hög måluppfyllelse.

I kvalitetsrapporten beaktas i någon mån identifierade ”förbättringsåtgärder” från tidigare kvalitetsrapporter. Det är bra att huvudmannen följer upp åtgärder som det har identifierats behov av att genomföra i tidigare uppföljningar, men vi bedömer att uppföljningen brister vad gäller resultat och vidare åtgärder att vidta, till exempel om åtgärder ska utvecklas eller breddas, eller möjligen ersättas av annan insats.

8 SAMLAD BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Syftet med granskningen har varit att bedöma om för- och grundskolenämnden genom sin styrning och uppföljning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att för- och grundskolenämnden genom sin styrning och uppföljning i allt väsentligt säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Utifrån resultatet av vår granskning rekommenderar vi för- och grundskolenämnden att:

- följa upp hur fritidspersonals arbete i fritidshem, förskoleklass och grundskola konteras och vidta åtgärder till exempel genom antagande av riktlinje för att säkerställa att kostnader i så hög grad som möjligt konteras på den verksamhet i vilken det faktiska arbetet sker.
- säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former. (allmänna rådet 1 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)
- stärka det systematiska kvalitetsarbetet, dels vad gäller områden för särskild uppföljning såsom grupperns sammansättning och storlek, dels vad gäller struktur utifrån redovisning, analys, åtgärder att vidta och uppföljning av vidtagna åtgärder. (4 kap, 3, 5–6 och 7 §§ Skoll samt allmänna rådet 3 Skolverkets allmänna råd (2023:127) Styrning och ledning av fritidshemmet)

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Joakim Nertyk

Certifierad kommunal revisor

Specialist

Liz Gard

Certifierad kommunal revisor

Kundansvarig

BILAGA

AID	Antal avdelningar	Antal barn	403010 Barnskötare	403016 Elevass	452011 Fritidsledare	402011 Fritidspedagog	402011 Lärare i fritidshem	402010 Förskollärare	Grundskollärare senare år	401014 Lär Bild	Grundskollärare tidigare år	403015 Lärarassistent	351015 Sopped	Totalsumma
Backen friti	4	159	1			5	1	3						10
Berghem frit	3	231	3	1		2		1	1		1	1		10
Botsmark fri	1	10											0	0
Brännl friti	2	58	3	1		1								5
Bullin fritid	1	42	2				1							3
Boleång frit	6	266				9		2						11
Carlsh friti	6	284				6	2				1	1		10
Ersdug frit	5	166	5			1	3	1						10
Ersn sk frit	5	157	1	1		3	1	1			1			7
Ersäng fri	5	171				2							2	4
Flurkm friti	1	50	2			1	1							4
Grisb fritid	5	318	6		1	3	2	1		1		1		4
Haga fri 1 3	4	220	1			5								15
Hedlunda fri	4	137	1	1		1		3				1		7
Hfors fritid	5	174	2			4	1	2				1		6
Hissjö friti	2	86	1			3	1							10
Innertav fri	2	92				5								5
Kasam fritid	2	104				2	2	2						5
Linblom frit	4	109				2	1			1				6
Marieb friti	6	235	3			5	4		1					3
Marieh friti	4	160	1	1		3	2							13
Obbola friti	3	154	3	2		3	3	1				1		7
Pool Fritids			21				3	1						10
Robäck friti	3	120	2			5	1	1						25
Rodås fritid	1	17	2											9
Rödäng friti	3	101	1			4		2						2
Sandalid fri	4	166	3				2	3		1				7
Sjöfrusk fri	5	385				10	4							13
Skärg fritid	4	335	6			8	5	1				3		14
Sofiehem fri	3	136	1		1	3		1						23
Storsjö frit	1	124	1					1						7
Stöcke friti	3	143	3	1		3	4				1			3
Stöcksjö fri	2	102	1		2	2	2	1				1		11
Sävar fritid	5	322	4	1		11	2	1						7
Sörfors frit	1	62			1	1	1					1		19
Sörmj fritid	1	61	1			2								3
Tavelsjö fri	2	92	1		2	2		1				1		3
Tontebo fri	4	245				10	2	1						5
Täfteå friti	2	120				5	1							13
Västang frit	5	170	3	1	1	3	2	2						6
Älidhem frit	3	161	3	1	2	2	2							12
Ö Ersb friti	3	126	1			3	1							10
Ostern friti	5	237	1	1		6	2	1				1		5
Ostteg friti	5	245				7	3	1						12
Överboda fri	1	20	1									1		13
Totalsumma			91	12	5	154	61	35	3	2	4	14	3	384

Kommunrevisorerna informerar

Granskning av fritidshemmet

Granskningens inriktning

Varje kommun ska erbjuda utbildning i fritidshem för elever i kommunens förskoleklass, grundskola och anpassad grundskola. Fritidshemmet kompletterar utbildningen i nämnda skolformer och syftar till att ”stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation”.

Om det föreligger brister i styrningen av fritidshemmet finns det en risk att det får negativa konsekvenser på elevers utveckling mot målen i läroplanen samt negativt påverka förutsättningar att erbjuda en meningsfull fritid och rekreation.

Resultat

Granskningen visar att för- och grundskolenämnden inte har satt upp särskilda mål för fritidshemmet, utan hänvisar till att verksamheten i hög grad är lagreglerad. I nämndens verksamhetsplan framgår dock att, och hur, det lagstadgade (och det kommunala grunduppdraget) ska följas upp.

Såväl de faktiska som de relativa kostnaderna för fritidshemmet är höga. Det uppges främst vara en konsekvens av att andelen elever som är inskrivna i fritidshemmet är högt, men också att personalen i hög grad är behörig för uppdraget. Andelen legitimerad och behörig personal i Umeå kommuns fritidshem ligger över rikets genomsnitt. På fyra av totalt 44 enheter saknas dock helt legitimerad och behörig personal.

De rektorer som intervjuats inom ramen för granskningen bedömer att de överlag har goda förutsättningar att bedriva en god verksamhet. Resurser fördelas till fritidshem i en modell som beaktar elevernas olika förutsättningar och behov. Merparten av de intervjuade menar att rektor har förutsättningar att leda det pedagogiska arbetet i fritidshem och att de också gör det.

Granskningen har visat att budgeterade resurser inte fullt ut används inom den verksamhet som de är avsedda för. Personalkostnader belastar fritidshemmet även om personal arbetar med verksamhet i skolan, såsom särskilt stöd.

Lokalerna är i delar ändamålsenliga. Vid merparten av enheterna har fritidshemmet tillgång

till anpassade lokaler, men då elevantalet i många fall är högt motsvarar inte tillgången behoven. Flera enheter har svårt att erbjuda elever en miljö anpassad till rekreation.

Huvudmannen bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som berör fritidshemmet. Bland annat genomförs en enkät till elever som berör trygghet och inomhusmiljö. Uppföljning, analys och åtgärder till exempel vad gäller resurser samt storlek och sammansättningar av grupper saknas.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att för- och grundskolenämnden genom sin styrning i allt väsentligt säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Rekommendationer

Utifrån våra bedömningar rekommenderar vi för- och grundskolenämnden att:

- följa upp hur fritidspersonals arbete i fritidshem, förskoleklass och grundskola konteras och vidta åtgärder till exempel genom antagande av riktlinje för att säkerställa att kostnader i så hög grad som möjligt konteras på den verksamhet i vilken det faktiska arbetet sker.
- säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former.
- stärka det systematiska kvalitetsarbetet, dels vad gäller områden för särskild uppföljning såsom gruppernas sammansättning och storlek, dels vad gäller struktur utifrån redovisning, analys, åtgärder att vidta och uppföljning av vidtagna åtgärder.

Azets rapport "Granskning av fritidshemmet". För ytterligare information, kontakta revisionens ordförande Ewa Miller, tel 070-622 03 44

Kommunrevisionen, 2025-08-26

För yttrande

För- och grundskolenämnden

För kännedom

Kommunfullmäktige

Revisionsrapport "Granskning av fritidshemmet"

De förtroendevalda revisorerna i Umeå kommun har givit Azets i uppdrag att genomföra en granskning av fritidshemmet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

I rapporten framgår bedömningar och rekommendationer. Till rapporten bifogas också revisionens kortversion av rapporten.

Revisorerna önskar ett yttrande över rapporten där för- och grundskolenämndens åsikter kring granskningen och dess rekommendationer framgår. Om utfästelser görs i svaret, önskas också tidsplan kring dessa. Revisionen önskar detta yttrande över rapporten senast den 26 november 2025.

Revisionen önskar därtill återkoppling från för- och grundskolenämnden senast den 26 augusti 2026 avseende vilka åtgärder som har vidtagits utifrån lämnade rekommendationer.

Yttrande över rapporten samt återkoppling önskas via e-post till

kommunrevisionen@umea.se.

Umeå kommuns revisorer,

Ewa Miller

Ordförande

Per-Erik Evaldsson

Vice ordförande

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

§ 65

Diariennr: SK-2025/00143

Granskning av fritidshem och säkerställande att utbildningen genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer

Arbetsutskottets beslut

För- och grundskolenämnden föreslås besluta att ställa sig bakom yttrande om rapporten gällande granskningen av fritidshemmens utbildning genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att ställa sig bakom yttrande om rapporten gällande granskningen av fritidshemmens utbildning genomförs enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer

Ärendebeskrivning

De förtroendevalda revisorerna i Umeå kommun har givit Azets i uppdrag att genomföra en granskning av fritidshemmet. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2025.

Den samlade bedömningen utifrån granskningens syfte är att för- och grundskolenämnden genom sin styrning i allt väsentligt säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Utifrån sina bedömningar rekommenderar kommunrevisorerna för- och grundskolenämnden att:

- följa upp hur fritidspersonals arbete i fritidshem, förskoleklass och grundskola konteras och vidta åtgärder till exempel genom antagande av riktlinje för att säkerställa att kostnader i så hög grad som möjligt konteras på den verksamhet i vilken det faktiska arbetet sker.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

- säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former.
- stärka det systematiska kvalitetsarbetet, dels vad gäller områden för särskild uppföljning såsom grupperns sammansättning och storlek, dels vad gäller struktur utifrån redovisning, analys, åtgärder att vidta och uppföljning av vidtagna åtgärder.

Revisorerna önskar ett yttrande över rapporten där för- och grundskolenämndens åsikter kring granskningen och dess rekommendationer framgår. Om utfästelser görs i svaret, önskas också tidsplan kring dessa.

Yttrande

För- och grundskolenämnden vill särskilt framhålla kommunens höga andel elever inskrivna på fritidshemmet (72%) samt att personalen i hög grad är behörig för uppdraget (61,7%). Vidare är personaltätheten på 19,4 barn/årsarbetare god i relation till det nationella kommungenomsnittet som ligger på 21,4 inskrivna barn/årsarbetare (Kolada 2024). Detta är en tydlig indikator för fritidshemmets höga kvalitet och för- och grundskolenämnden håller med rapporten att kommunens styrning säkerställer att fritidshem erbjuds och utformas enligt skollagens och läroplanens krav och beslutade interna riktlinjer.

Sammantaget saknas information kring hur många respondenter som intervjuats inom respektive profession/urvalsgrupp, intervjufrågor samt hur urvalet gått till. I ärendets handlingar framgår det att personal från 4 av kommunens 44 fritidshem deltagit i en gruppintervju som delats upp i personalintervju respektive rektorsintervju. Av de 4 utvalda skolorna är 2 landsbygdsskolor i områden med befolkningsökning där anpassningar av skol- och fritidshemslokalerna pågår. I handlingarna framgår det även att fallstudierna har genomförts på 2 av kommunens 44 fritidshem med särskilt fokus på om personalkostnaderna konteras på verksamhet inom vilken personalen arbetar. Val av metod och urval av respondenter bedöms delvis ha påverkat rapportens rekommendationer.

För- och grundskolenämnden vill förtydliga gällande rapportens konstaterade att det på 4 av totalt 44 enheter saknas legitimerad och

Umeå kommun**Protokollsutdrag**För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

behörig personal (sid 3). De enheter som saknar behörig och legitimerad personal är 3 av kommunens minsta skolenheter i landsbygdsområden. Fritidshemmen har ett elevantal mellan 10–20 elever. Den fjärde enheten har enbart en fritidsklubb för elever från årskurs 4 till årskurs 6.

Rapporten rekommenderar att en riktlinje bör tas fram för kontering av personal. För- och grundskolenämnden konstaterar att detta är ett sedan tidigare identifierat utvecklingsområde. Varje rektor har ett personligt kontinuerligt ekonomiskt stöd för att se över enhetens ekonomiska utfall fördelat på olika verksamhetsområden. Vikten av att personal konteras rätt har kommunicerats från förvaltningsledning till områdeschef och rektorer. Rapporten visar att detta arbete behöver konkretiseras ytterligare och för- och grundskolenämnden ställer sig positiv till att en rutin tas fram. Rutinen ska tas fram under första delen av 2026 för att kunna användas i tjänsteplaneringen inför läsåret 26/27.

För- och grundskolenämnden är positiva till att huvudmannen behöver stärka det systematiska kvalitetsarbetet gällande uppföljning av gruppers sammansättning och storlek. Detta ska genomföras i det ordinarie systematiska kvalitetsarbetet med start under 2026 genom att i kvalitetsdialoger ta upp frågor om personaltäthet, storlek och sammansättning av elevgrupperna.

Rapporten menar att hänsyn till gruppernas sammansättning och storlek tas i låg grad, vilket bedöms få konsekvenser på förutsättningarna att bedriva en god verksamhet i linje med målen (sid 14). Bedömningen i rapporten antas baseras på gruppintervjun med personal och det framgår inte om ytterligare underlag använts för bedömningen. För- och grundskolenämnden anser att ytterligare underlag krävs för att göra ovanstående bedömning. Sammansättning av grupper bygger ofta på klassers sammansättning och utgår ifrån ett barn- och elevperspektiv, vilket innebär att det bygger på liknande principer år från år. Rektor avsätter resurser till respektive fritidsavdelning i den årliga tjänsteplaneringsprocessen, vilket innebär att bemanning ser olika ut från år till år. För- och grundskolenämnden vill särskilt framhålla att personaltätheten i Umeå kommun är god.

Umeå kommun**Protokollsutdrag**För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

I kommentarmaterialet för Skolverkets allmänna råd för fritidshem anges att det inte finns någon bestämd gruppstorlek, gruppssammansättning eller personaltäthet som är optimal i alla sammanhang. För- och grundskolenämnden konstaterar att fritidshemmet komplexitet med varierat elevantal under verksamhetens hela dag inte framkommer i rapporten. Elevantalet varierar stort mellan morgon och eftermiddag och det finns skillnader mellan antal inskrivna elever på fritidshemmet, antal schemalagda elever och antal elever som faktiskt deltar i fritidshemmets verksamhet. Kommunen använder systemstöd för att bemanna fritidshemmet utifrån antal deltagande elever, vilket gör att rektor har ett flexibelt, uppdaterat och verklighetsanpassat verktyg som gör att bemanning kan anpassas efter fler variabler.

Rapporten rekommenderar huvudmannen att säkerställa att det vid fritidshemmet finns tillgång till lokaler som bland annat ger möjlighet för vila, läsning och umgänge under lugna former, samt gör en bedömning att fritidshemmet endast delvis har tillgång till ändamålsenliga lokaler (sid 4). För- och grundskolenämnden har god kännedom om att fritidshem har olika lokalmässiga förutsättningar och anser att kommunens fritidshem i överlag har ändamålsenliga lokaler då samtliga fritidshem har tillgång till olika miljöer, såväl inomhus som utomhus, som gör det möjligt för elever att få rekreation och vila på sina egna sätt. Rektors organisation och användning av lokalerna är avgörande för att skapa förutsättningar för vila och rekreation. Tekniska nämnden har ansvar för att försörja för- och grundskolenämnden med ändamålsenliga lokaler och fritidshemmets lokaler ingår i det gällande funktionsprogrammet. För- och grundskolenämnden anser att det redan i dag finns en systematik i arbetet med fritidshemmets tillgång till ändamålsenliga lokaler och utemiljöer som möjliggör en varierad pedagogisk verksamhet som stödjer elevernas lärande och utveckling såväl enskilt som i grupp. Vid nybyggnation, ombyggnation eller anpassning utifrån volymer används kommunens lokalfunktionsprogram.

För- och grundskolenämnden vill framhålla att kommunen har en stor andel rektorer som har fullföljt eller genomgår rektorsprogrammet. Av kommunens 46 rektorer har 36 personer fullföljt rektorsprogrammet, 7 personer genomgår det och 3 personer har ännu ej påbörjat det. Den höga andelen rektorer som fullföljt och genomgår rektorsprogrammet

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

skapar goda förutsättningar för rektors ledarskap och styrning av den inre organisationen (Skollagen 2 kap 10§). Rapporten anger att de rektorer som intervjuats inom ramen för granskningen bedömer att de i överlag har goda förutsättningar att bedriva en god verksamhet.

Beredningsansvariga

Lina Gullbrand, Skolstrateg

Beslutet ska skickas till

kommunrevisionen@umea.se

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att arbetsutskottet beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Tjänsteskrivelse

2025-09-30

För- och
grundskolenämndens
arbetsutskott

Diariennr: SK-2025/00527

Kvalitetsrapport på huvudmannanivå – Förskola/Pedagogisk omsorg/Förskoleklass /Grundskola/Fritidshem/Anpassad grundskola - 2024/2025

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att nämnden tagit del av huvudmannens kvalitetsrapport läsåret 2024–2025.

Ärendebeskrivning

Huvudmannens kvalitetsrapport är en beskrivning av hur väl de nationella målen nås inom de respektive skolformerna som för- och grundskolenämnden ansvarar för.

Barn och elever i de olika skolformerna inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde uppvisar en god målluppfyllelse. Elever inom grundskolan med behörighet till ett nationellt gymnasieprogram uppgick till 90 procent läsåret 2024–2025. Eleverna inom anpassad grundskola uppnådde i högre grad än läsåret dessförinnan *fördjupade kunskaper* inom inriktningen ämnesområden och *mer än godtagbara kunskaper* inom inriktningen ämnen.

En framgångsfaktor inom strategiområdet *Förbättrade studieresultat* för samtliga skolformer är en hög grad av lärarbehörighet i relation till riket. Vidare framgår det att samtliga skolformer bedriver ett fokuserat och medvetet utvecklingsarbete med att stärka undervisningens kvalitet inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, vilket medför goda effekter för barn och elevers målluppfyllelse.

Samtidigt är systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet ett fortsatt utvecklingsområde utifrån olika perspektiv beroende på skolform. I förskolan krävs kunskapshöjning i analysarbetet, detsamma gäller för anpassad grundskola. Grundskolan behöver undersöka de

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00527

bakomliggande orsakerna till hur glappet mellan elevernas betyg i årskurs 6 och 7 kan förklaras och förstås, tillsammans med skillnaden i betygsättning och resultaten på nationella prov, särskilt för pojkarna. Att förstå orsakerna är en förutsättning för adekvata insatser. Flickornas måluppfyllelse är även det ett prioriterat område utifrån att måluppfyllelse har sjunkit tre år i rad och kan sättas i relation till med flickornas mående.

Inom strategiområdet *Ökad likvärdighet* framkommer ett fortsatt behov för skolformerna att utveckla det närvarofrämjande arbetet. Ett medvetet och systematiskt arbetssätt har gett effekt i form av högre närvaro för såväl barn i förskolan som för eleverna i de lägre årskurserna. Skolfrånvaron är dock fortsatt hög för eleverna inom anpassad grundskola och för elever på högstadiet, där flickorna har högre frånvaro än pojkarna.

Inom strategiområdet *Attraktiv utbildning* framgår att såväl barn som elever är trygga i Umeå kommuns förskolor och skolor. Samtliga skolformer bedriver ett aktivt och systematiskt arbete med fokus på att motverka alla former av kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering. Det framgår samtidigt att det finns ett behov av att stärka kunskaperna och medvetenheten om diskrimineringsgrunderna inom respektive skolform.

Beslutsunderlag

Bilaga: Huvudmannens kvalitetsrapport läsåret 2024–2025

– för och grundskolenämndens ansvarsområde, Umeå kommun

Beredningsansvarig

Marie Karling, utbildningsstrateg

Beslutet ska skickas till

Kommunikatör

Ann-Christine Gradin
utbildningsdirektör

Huvudmannens kvalitetsrapport läsåret 2024–2025

- inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde

Dokumentnamn: Huvudmannens kvalitetsrapport 2024–2025, för- och grundskolenämndens ansvarsområde		
Dokumentansvarig: Marie Karling, utbildningsstrateg, utbildningsförvaltningen		Dokumentdatum: 2025-09-30
Godkänd av: Ann-Christine Gradin, utbildningsdirektör utbildningsförvaltningen	Version: [1.0]	Reviderad: [20XX-XX-XX]

Sammanfattning

Barn och elever i de olika skolformerna inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde uppvisar en god måluppfyllelse. Elever inom grundskolan med behörighet till ett nationellt gymnasieprogram uppgick till 90 procent läsåret 2024–2025. Eleverna inom anpassad grundskola uppnådde i högre grad än läsåret dessförinnan *fördjupade kunskaper* inom inriktningen ämnesområden och *mer än godtagbara kunskaper* inom inriktningen ämnen.

En framgångsfaktor inom strategiområdet *Förbättrade studieresultat* för samtliga skolformer är en hög grad av lärarbehörighet i relation till riket. Vidare framgår det att samtliga skolformer bedriver ett fokuserat och medvetet utvecklingsarbete med att stärka undervisningens kvalitet inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, vilket medför goda effekter för barn och elevers måluppfyllelse.

Samtidigt är systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet ett fortsatt utvecklingsområde utifrån olika perspektiv beroende på skolform. I förskolan krävs kunskapshöjning i analysarbetet, detsamma gäller för anpassad grundskola. Grundskolan behöver undersöka de bakomliggande orsakerna till hur glappet mellan elevernas betyg i årskurs 6 och 7 kan förklaras och förstås, tillsammans med skillnaden i betygsättning och resultaten på nationella prov, särskilt för pojkarna. Att förstå orsakerna är en förutsättning för adekvata insatser. Flickornas måluppfyllelse är även det ett prioriterat område utifrån att måluppfyllelse har sjunkit tre år i rad och kan sättas i relation till flickornas mående.

Inom strategiområdet *Ökad likvärdighet* framkommer ett fortsatt behov för skolformerna att utveckla det närvarofrämjande arbetet. Ett medvetet och systematiskt arbetssätt har gett effekt i form av högre närvaro för såväl barn i förskolan som för eleverna i de lägre årskurserna. Skolfrånvaron är dock fortsatt hög för eleverna inom anpassad grundskola och för elever på högstadiet, där flickorna har högre frånvaro än pojkarna.

Inom strategiområdet *Attraktiv utbildning* framgår att såväl barn som elever är trygga i Umeå kommuns förskolor och skolor. Samtliga skolformer bedriver ett aktivt och systematiskt arbete med fokus på att motverka alla former av kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering. Det framgår samtidigt att det finns ett behov av att stärka kunskaperna och medvetenheten om diskrimineringsgrunderna inom respektive skolform.

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte	4
3. Rapportens struktur, metod och datainsamling	5
4. Förskolan	6
4.1 Ökad likvärdighet	6
4.2 Attraktiv utbildning	7
4.3 Förbättrade studieresultat.....	8
5. Förskoleklass.....	9
5.1 Ökad likvärdighet	9
5.2 Attraktiv utbildning	10
5.3 Förbättrade studieresultat.....	11
6. Grundskola årskurs 1–9	12
6.1 Ökad likvärdighet	12
6.2 Attraktiv utbildning	15
6.3 Förbättrade studieresultat.....	16
7. Anpassad grundskola årskurs 1–9	18
7.1 Ökad likvärdighet	18
7.2 Attraktiv utbildning	19
7.3 Förbättrade studieresultat.....	20
8. Fritidshem grundskola och anpassad grundskola	21
8.1 Ökad likvärdighet	21
8.2 Attraktiv utbildning	21
8.3 Förbättrade studieresultat.....	22
9. Avslutning	23

1. Inledning

Skolhuvudmannens kvalitetsrapport inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde synliggör i vilken omfattning de nationella målen med utbildningen uppnås. I skolhuvudmannens ansvar ingår att säkerställa att utbildningen som bedrivs i de olika skolformerna motsvarar skollagens krav på kvalitet och likvärdighet. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Utöver de nationella målen har för- och grundskolenämnden definierat mål i för- och grundskolenämndens verksamhetsplan. Det övergripande målet är att andelen behöriga elever till ett nationellt gymnasieprogram ska öka, vilket följs av delmål för respektive strategiområde *Ökad likvärdighet*, *Attraktiv utbildning* och *Förbättrade studieresultat*.

Såväl det övergripande målet som delmålen utgör en styrning av skolformerna. Effekten av läsårets arbete i relation till de nationella målen samt för- och grundskolenämndens övergripande mål och delmål följs upp inom ramen för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete.

Kravet på att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete framgår av skollagen. Kvalitetsarbetet ska genomföras på såväl huvudmannan- som enhetsnivå. På enhetsnivå ska det systematiska kvalitetsarbetet involvera förskollärare, lärare, övrig personal, barn och elever. Elevhälsan ska vara en del i skolans kvalitetsarbete. Barn, elever och deras vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet med att stärka kvaliteten i utbildningen. På enhetsnivå är det rektor som ansvarar för det systematiska kvalitetsarbetet. På huvudmannanivå är det skolchefen, för Umeå kommun, Utbildningsdirektören.

FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), är lag och inkorporerad i svensk lagstiftning, däribland skollagen. I barnkonventionen framgår att alla barn har rätt till lärande och utveckling samt att barn har rätt att uttrycka sin åsikt i frågor som berör dem. Barn ska uppleva trygghet och en undervisningsmiljö fri från kränkande behandling och diskriminering. Alla barn är lika mycket värda. Genom det systematiska kvalitetsarbetet ska varje barns rätt till utveckling säkerställas, vilket förutsätter en likvärdig utbildning utifrån en demokratisk värdegrund.

2. Syfte

Syftet med skolhuvudmannens kvalitetsrapport är att redogöra för i vilken utsträckning målen för utbildningen nås samt beskriva identifierade framgångsfaktorer och utvecklingsbehov. Det systematiska kvalitetsarbetet i styrkedjan ska fungera som en

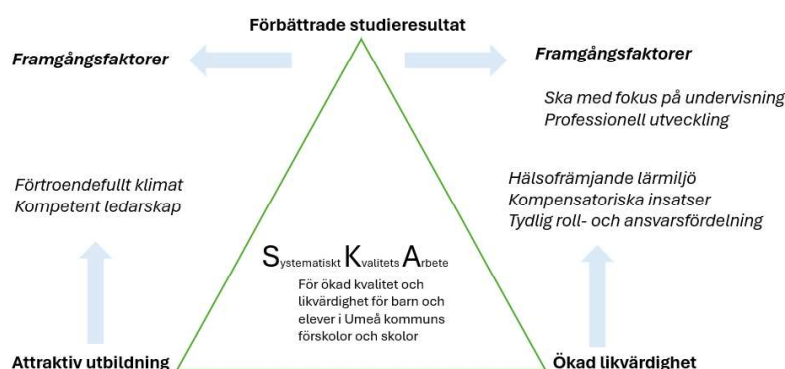
stödkedja där huvudmannens roll i kedjan är att planera, följa upp och utveckla utbildningen inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde.

Skolhuvudmannen ska stödja enheterna i kvalitetsarbetet genom att säkerställa att det finns förutsättningar för att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete på enhetsnivå. För att kvalitetsarbetet verkligen ska ge effekt och göra skillnad behöver det viktiga analysarbetet ske på alla nivåer i styrkedjan.

3. Rapportens struktur, metod och datainsamling

Skolhuvudmannens kvalitetsrapport bygger på enheternas kvalitetsrapporter, genomförda kvalitetsdialoger samt tillgänglig statistik och analyser över utvecklingsområden som genomförts under läsåret 2024–2025.

Analysen utgår från sju faktorer för framgångsrik skolutveckling¹, vilka ingår i ett nationellt kvalitetssystem framtaget av Skolverket. I skolhuvudmannens kvalitetsrapport redovisas analysen utifrån de tre strategiområdena *Ökad likvärdighet*, *Attraktiv utbildning* och *Förbättrade studieresultat*, till vilka framgångsfaktorerna kopplas enligt modellen nedan.

Analysen av framgångsfaktorer och utvecklingsbehov i relation till faktorerna under respektive strategi presenteras skolformsvis.

Effekterna av insatser för att möta utvecklingsbehoven följs upp under läsåret på de olika nivåerna i styrkedjan och utvärderas i samband med kommande läsårs kvalitetsrapport. Uppföljnings- och utvärderingsarbetet utgår från för- och grundskolenämndens beslutade årshjul.

¹ Skolverket (2024): *Faktorer för framgångsrik skolutveckling*: Förtroendefullt klimat, Hälsofrämjande lärmiljö, Kompensatoriska insatser, Kompetent ledarskap, Professionell utveckling, Systematiskt kvalitetsarbete med undervisningen i fokus, Tydlig roll- och ansvarsfördelning.

4. Förskolan

Vårdnadshavare i Umeå kommun väljer i stor utsträckning kommunal förskola eller pedagogisk omsorg för sina barn. Höstterminen 2024 var 5 237 barn inskrivna i kommunal förskola, antal barn i förskolor med enskild huvudman uppgick till 801². Vid en mätning i juni 2025 uppgick antalet inskrivna barn till 5 916 i kommunal förskola och 830 barn gick i förskola med enskild huvudman³.

Pedagogisk omsorg erbjuds som ett alternativ till förskola och vänder sig till barn i samma åldrar som förskolan. Det var 71 inskrivna barn i kommunal pedagogisk omsorg hösten 2024, 69 barn var inskrivna våren 2025. I fristående pedagogisk omsorg var det 17 inskrivna barn såväl hösten 2024 som våren 2025.⁴

Inom kommunal pedagogisk omsorg finns specialpedagogiskt stöd tillgänglig inom den samlade elevhälsan.

Nedan redovisas resultat från förskolans verksamhet utifrån de tre långsiktiga strategiområdena samt Skolverkets nationellt framtagna framgångsfaktorer för skolutveckling.

4.1 Ökad likvärdighet

Hälsofrämjande lärmiljöer är en viktig förutsättning för att barn i förskolan ska få en likvärdig utbildning. Förskolorna i Umeå kommun utgår från ett helhetsperspektiv där omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. Genom att fokusera på såväl den fysiska som den sociala och den pedagogiska miljön i utbildningen skapas förutsättningar för hälsofrämjande utbildning.

En del i en hälsofrämjande lärmiljö är utformningen av tillgänglighet för alla barn i förskolan. Förskolorna erbjuder såväl kompetensutveckling som stöd i att utveckla tillgängliga lärmiljöer anpassade utifrån barnens behov och förutsättningar.

Förskolans specialpedagoger arbetar systematiskt med stöd och handledning till förskolorna genom Barn, hälsa- och lärandemöten (BHL). Vidare kan rektor ansöka om stöd i organisationen då särskilt utmanande situationer identifierats och det finns ett specifikt behov av specifika insatser i syfte att stärka lärmiljön för enskilda eller grupper av barn.

² Edlevo, 24-09-02.

³ Edlevo, 25-06-02.

⁴ Edlevo, 24-09-02 respektive 25-06-02.

I uppföljning av hur arbetet med att tillskapa tillgängliga lärmiljöer utvecklats framgår att kunskapen om samspelet mellan den fysiska, sociala och pedagogiska lärmiljön behöver stärkas, särskilt då betydelsen av de sociala och pedagogiska faktorerna.

Precis som hälsofrämjande lärmiljöer är en viktig förutsättning för stärkt likvärdighet att förskolan arbetar med kompensatoriska insatser. Ett identifierat område för kompensatoriska insatser inom förskolan är språkutvecklande metoder för att utveckla språkkunskaperna hos alla barn, men särskilt betydelsefullt för barn med föräldrar som har en låg utbildningsnivå samt barn som inte har svenska som modersmål.

I arbetet med att stärka de kompensatoriska insatserna framgår att ett systematiskt tillvägagångssätt med fokus på tydligt syfte och mål tillsammans med indikatorer för att följa upp hur väl mål och syfte nås, har bidragit till stärkt kvalitet i det språkutvecklande arbetet inom förskolan. Det finns dock ett fortsatt utvecklingsbehov i att stärka det kvalitativa arbetet med fokus på syfte, mål och analys.

För att barn ska få del av utbildningen i förskolan krävs barns närvaro. I uppföljningen av föregående års närvarostärkande arbete framgår att de flesta förskolorna har implementerat rutinen för ökad närvaro i förskolan, men inte alla.

Ett framgångsrikt närvarofrämjande arbete innebär att förskolans personal för dialog med vårdnadshavarna om vikten av att deras barn är närvarande i utbildningen. Det har också visat sig i uppföljningen att närvaro i förskolan kan stärkas då barns frånvaro uppmärksammas på ett tidigt stadium utifrån att förskolan för dialog med vårdnadshavarna om orsakerna till frånvaron och kommer överens om hur det förebyggande och åtgärdande arbetet kan bedrivas för ökad närvaro.

Det framgår att insatser för att stärka personalens kompetens om betydelsen av barns närvaro i förskolan ytterligare behöver stärkas. Barns närvaro i förskolan är en viktig del i att kunna stärka likvärdigheten för varje barns utveckling och lärande.

4.2 Attraktiv utbildning

Majoriteten av vårdnadshavarna som besvarat förskoleenkäten för läsåret 2024–2025 uttrycker att de upplever att deras barn är trygga och att de trivs i förskolan motsvarande 9,2 på en tiogradig skala, samma värde som föregående läsår. I analysen framgår att det inte är någon skillnad mellan hur vårdnadshavare till flickor respektive pojkar upplever trygghet och trivsel för sina barn.

En identifierad framgångsfaktor bakom resultatet är att pedagogisk personal utformar förutsättningar för barns trygghet och trivsel genom att skapa goda relationer med barn och vårdnadshavare men också mellan barnen i barngruppen. Ett kompetent

pedagogiskt ledarskap och en stabilitet i personalgruppen bidrar till att barn och deras vårdnadshavare upplever trygghet med och trivsel i förskolan.

Under läsåret har kompetenshöjande insatser i relation till förskolans värdegrundsuppdrag genomförts. Insatserna har resulterat i en utvecklad systematik, kunskap och medvetenhet i att främja en god värdegrund samt förebygga och åtgärda kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier samt diskriminering.

Antalet anmälningar om kränkande behandling har ökat de senaste tre läsåren⁵. Det i sig visar på effekten av att kunskapen stärkts bland pedagogisk personal i att kränkande behandling uppmärksammas, anmäls, utreds och åtgärdas i större utsträckning än tidigare.

I analysen av anmälningar framgår att förskolans personal registrerat kränkningar som kan härledas till en av de sju diskrimineringsgrunderna till kategorin *Annan*. Det i sig visar på ett behov av ytterligare kunskapshöjning om vad de sju diskrimineringsgrunderna innebär.

4.3 Förbättrade studieresultat

Professionell utveckling är en framgångsfaktor för utbildningen och undervisningens kvalitet genom hela styrkedjan. I relation till andra kommunala förskolor i riket har Umeå kommun en högre andel anställda legitimerade förskollärare än riket, 50 procent i relation till rikets 46 procent. Andelen utbildade barnskötare utgjorde 21 procent i Umeå kommuns förskolor, i riket 16 procent. Anställda med viss pedagogisk utbildning uppgick till 12 procent i Umeå kommuns förskolor, 21 procent i riket. Andelen personal med övrig utbildning utgjorde 19 procent i Umeå kommuns förskolor, 17 procent för riket.⁶

En god professionell utveckling som gynnar barns utveckling och lärande i förskolan bygger på ett nära samarbete mellan rektor och förskollärare. Utifrån en tydlighet i organisation och struktur där roll och ansvar framgår, skapas förutsättningar för ett kollektivt lärande.

Det kollektiva lärande stöds också av funktioner och verksamheter såsom Idéan som erbjuder pedagogiskt utvecklingsstöd till förskolorna, IT-pedagog, den samlade elevhälsan, Naturskolan och Kompetenscentrum för flerspråkighet. Dessa funktioner och verksamheter erbjuder kompetensutveckling till förskolans personal. För att stärka

⁵ Prorenata 2025

⁶ Kolada 2024.

likvärdigheten i vad förskolan ska erbjudas utifrån behov och tillgängliga resurser, genomförs en kartläggning stödet till förskolan.

Det pågår ett utvecklingsarbete inom förskolan i relation till uppdraget att bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete. Utifrån förskolans kvalitetsrapporter och kvalitetsdialoger framgår fortsatt behov av att utveckla rektors ledarskap i att leda förskollärares särskilda ansvar utifrån läroplanen. Processen med att definiera mål för verksamheten och analys av hur verksamheten når målen och identifiera reella utvecklingsområden är ett fortsatt utvecklingsbehov inom förskolan.

5. Förskoleklass

Under läsåret 2024–2025 gick det 1328 elever i någon av Umeå kommuns förskoleklasser, 637 flickor och 691 pojkar. I skola med enskild huvudman gick 130 elever, 65 flickor och 65 pojkar.⁷

Nedan presenteras resultat, framgångsfaktorer och fortsatta utvecklingsområden, utifrån de tre långsiktiga strategierna.

5.1 Ökad likvärdighet

En fungerande överlämning från förskola till förskoleklass är en viktig förutsättning för att elever i förskoleklass ska möta en tillgänglig och hälsofrämjande lärmiljö. Informationen i överlämningarna från förskolan till förskoleklass är ett led i att arbeta främjande och förebyggande genom att identifiera elevers behov och förutsättningar att nå utbildningens mål; att vara väl förberedd för fortsatt utbildning.

I överlämningen till förskoleklass har barns närvaro i förskolan tagits upp då denna visat sig vara betydelsefull för barns möjlighet att utveckla såväl sitt lärande som sociala förmågor. Mot bakgrund av detta är mottagandet i förskoleklass viktigt för att kunna förbereda eventuella kompensatoriska insatser utifrån informationen som ges vid överlämningen från förskolan.

Närvaro är även en väsentlig förutsättning för elevernas fortsatta lärande i förskoleklass. Av statistiken framgår att elevers skolfrånvaro motsvarande 15 procent i förskoleklass har halverats jämfört med föregående läsår, då den sjunkit från 14,2 procent läsåret 2023–2024 till 7,3 procent läsåret 2023–2024. 6,0 procent av flickorna hade en frånvaro motsvarande 15 procent, för pojkarna var det 8,5 procent.⁸

⁷ Edlevo, 24-09-15.

⁸ Skola 24, 25-06-12.

Förbättrad skolnärvaro i förskoleklass är ett resultat av ett systematiskt arbete med att följa upp närvaron och agera på elevers skolfrånvaro på ett tidigt stadium. Vidare har skolenheternas främjande och förebyggande arbete bidragit till en förståelse och högre medvetenhet hos såväl pedagogisk personal som vårdnadshavarna om vikten av att eleverna är i skolan för att få sin rätt till utbildning tillgodosedd.

Tillgången till specialpedagogisk kompetens har sedan två läsår tillbaka varit ett prioriterat utvecklingsområde för förskoleklass i syfte att stärka likvärdigheten i att bedöma elevers behov av anpassningar och stöd på ett tidigt stadium. Effekten av genomförda insatser visar på en förbättring av tillgången till specialpedagogiskt stöd i förskoleklass, men att behovet av insatser kvarstår vad gäller specialpedagogisk kompetens på mindre enheter på landsbygden.

I uppföljningen av särskilt stöd för elever i förskoleklass framgår att andelen elever med åtgärdsprogram i förskoleklass läsåret 2024 - 2025 uppgick till 1,2 procent, av pojkarna 1,1 procent och av flickorna 1,3 procent⁹. Det förekommer beslut om enskild undervisning i mycket begränsad utsträckning för elever i förskoleklass. I övrigt har rektor inte fattat beslut om anpassad studiegång eller särskild undervisningsgrupp för någon elev i förskoleklass.

En framgångsfaktor för tillskapandet av hälsofrämjande lärmiljöer och att identifiera elever i behov av kompensatoriska insatser är rektors styrning och ledning av elevhälsoarbetet. Då rektor ger förutsättningar för en organisationskultur som bygger på tillit och samarbete mellan professionerna ger det effekter för elevernas lärande och utveckling.

Uppföljningen av strategiområdet i relation till framgångsfaktorerna visar på ett fortsatt behov av att stärka rektors ledning av elevhälsoarbetet. Identifierat behov inbegriper att funktioner och professioner samverkar för att kartlägga, bedöma elevers behov av insatser samt att tillsammans analysera åtgärdernas effekt för elevernas lärande och utveckling. För att det ska fungera krävs en tydlig roll- och ansvarsfördelning mellan funktionerna, vilket är en del av rektors ansvar.

5.2 Attraktiv utbildning

Av elevenkäten 2024–2025 framgår att eleverna i förskoleklass i hög grad upplever sig trygga i skolan, flickorna motsvarande 9,5 och pojkarna 9,3 på en tiogradig skala. De flesta eleverna uppger att de inte rädda för någon personal, flickor 9,1 och pojkar 9,2. Det är något lägre resultat när det gäller svar på frågan om de är rädda för någon annan

⁹ Sammanställning utbildningsförvaltningen, Umeå Kommun 2025.

elev. Här uppger flickorna 7,2 och pojkarna 7,0. Det sammanlagda resultatet för elevernas upplevelse av trygghet uppgår till 8,5, värdet är identiskt med vad eleverna i förskoleklass uppgav föregående läsår.

Sett under en treårsperiod har antalet anmälda upplevda kränkningar ökat i förskoleklass. Av statistiken¹⁰ framgår att det är fler pojkar än flickor som är utsatta samt att det är fler pojkar som uppges vara utsättare. Ett ökat antal anmälningar härleds till kunskapshöjning inom området om skollagstiftningens krav på anmälan, utredning och det utredande, åtgärdande och det uppföljande arbetet.

Statistiken pekar på att personal i förskoleklassen bedriver ett aktivt värdegrundsarbete där eleverna upplever att de blir lyssnade på. Såväl flickor som pojkar anger att deras lärare lyssnar på vad de säger motsvarande 9,6, föregående läsår låg siffran på 9,5.

Arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling och diskriminering är ett prioriterat område i syfte att stärka elevernas trygghet i utbildningen.

5.3 Förbättrade studieresultat

Umeå kommuns förskoleklasser har en hög grad av behöriga lärare och andelen har ökat med två procentenheter till 92,5 procent jämfört med föregående läsår, vilket kan ställas i relation till behörigheten i riket som är knappt 87 procent.¹¹ Hög andel behörig personal är fortsatt en viktig förutsättning för undervisningens kvalitet och professionell utveckling som bidrar till att eleverna i förskoleklass är väl förberedda för fortsatt utbildning.

Eleverna i förskoleklass anger i elevenkäten att de tycker att deras lärare förklarar så att de förstår. Eleverna uppger också att de har hög motivation samt att de vet vad som krävs i undervisningen. Det är tre faktorer som indikerar på att undervisningen i förskoleklass stimulerar elevernas nyfikenhet till lärande.

Undervisningen i förskoleklass utgår i stor omfattning från identifierade behov och förutsättningar utifrån överlämningar från förskolan samt resultat av kartläggningar av elevernas kunskaper. För ytterligare utveckling av undervisningens kvalitet finns ett behov av ökade inslag av gemensam planering inom och mellan professionerna tillsammans med systematiska observationer av undervisningen.

¹⁰ Prorenata 2025

¹¹ Skolverkets statistikdatabas, 25-09-09.

6. Grundskola årskurs 1–9

Under läsåret 2024–2025 gick 11 593 elever i kommunal grundskola, 5 565 flickor och 6 028 pojkar. I skolor med enskild huvudman gick 1 936 elever, 987 flickor och 949 pojkar.¹²

Nedan redovisas resultat vad gäller framgångsfaktorer samt identifierade utvecklingsområden utifrån respektive långsiktigt strategiområde för grundskolans årskurs 1–9.

6.1 Ökad likvärdighet

En viktig förutsättning för att tillskapa hälsofrämjande lärmiljöer är att rektor leder och strukturerar arbetet som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. Det handlar om att det finns tydliga strukturer och rutiner för att kartlägga och följa upp lärmiljön samt identifiera hinder för elevernas lärande. Övergångar mellan stadier och skolenheter har identifierat som extra viktigt att säkerställa att information som överförs är sådan att den gynnar elevens fortsatt skolgång. I arbetet med att säkerställa hälsofrämjande lärmiljö krävs att professioner inom elevhälsan och undervisande personal i skolan samverkar, att de har en samsyn om vad hälsofrämjande lärmiljöer innebär samt att det finns en tydlig roll- och ansvarsfördelning.

Rektors förutsättningar att leda och strukturera elevhälsoarbetet har varit ett prioriterat utvecklingsområde de två senaste läsåren. Av uppföljningen framgår att utvecklingsinsatserna¹³ som riktats till rektor lett till en högre medvetenhet om vikten av samsyn och samverkan mellan professionerna för att eleverna ska få tillgång till en god inlärningsmiljö. Det framkommer samtidigt att ett fortsatt utvecklingsområde är samverkan i betydelse att skolans professioner utifrån sina olika kompetenser tillsammans tar ansvar för det främjande och förebyggande arbetet genom att kartlägga, planera insatser och följer upp dess effekter för eleverna lärande och utveckling i grundskolans olika årskurser.

Utöver att stärka elevhälsoarbetet har det närvarofrämjande arbetet varit ett fokusområde som en följd av att elevernas skolfrånvaro ökade markant efter pandemin.

I uppföljning av skolfrånvaron läsåret 2024–2025¹⁴ framgår en delad bild. I årskurs 1 - 6 har skolfrånvaron motsvarande 15 procent eller mer sjunkit från 10,9 procent läsåret

¹² Edlevo, 24-09-15.

¹³ Utvecklingsinsatser som inkluderat gemensamma föreläsningar och workshops för rektorer och elevhälsopersonal som planerats i samarbete mellan områdeschefer och elevhälsochef.

¹⁴ Skola 24.

2023–2024 till 8,9 procent läsåret 2024–2025. Pojkarna har något högre frånvaro än flickorna, 9,3 respektive 8,5 procent. Sammanfattningsvis har skolfrånvaron i årskurs 1–6 minskat med nästan hälften från läsåret 2022–2023, då den uppgick till 17,8 procent.

I årskurs 7–9 framgår det att skolfrånvaron har ökat i relation till föregående läsår. Andelen elever med 15 procent eller mer frånvaro uppgick till 24,8 procent i relation till 23,6 procent läsåret dess för innan. Läsåret 2022–2023 låg skolfrånvaron på 25,6 procent.

Flickornas frånvaro har minskat i relation till föregående år från 30 till 28,7 procent medan pojkarnas frånvaro har ökat från 19,0 till 21,1 procent. Sammanfattningsvis är skolfrånvaron motsvarande 15 procent eller mer fortsatt hög på högstadier och särskilt för flickorna.

Ett medvetet, fokuserat och systematiskt arbete har stärkt skolnärvaron för eleverna i grundskolan. Utmaningar kvarstår och det är framför allt frånvaron på högstadiet och då särskilt för flickorna, här har de insatser som satts in inte gett önskad effekt.

I relation till skolfrånvaron på högstadiet framgår att flickor i årskurs 7 skattar sin hälsa lägre än pojkarna¹⁵. Skillnaden mellan flickor och pojkars skattning av upplevd hälsa har ökat i jämförelse med föregående år. Det är 92 procent av pojkarna som svarar att de mår bra, motsvarande siffra för flickorna är 72 procent.

Flickorna upplever höga krav på sig själva gällande resultat kopplat till betyg i skolan och framtidsutsikter, men också prestationskrav på andra områden såsom social status och utseende. Flickor återger att de i låg grad äter frukost och lunch varje skoldag, de sover sämre och är mindre aktiva genom närvaro på idrottslektioner och fysisk aktivitet på fritiden. Flickor uppger att de utsätts för obehagliga incidenter på sociala medier och att de känner sig mindre trygga i skolan. Det framgår också att de upplever att det inte får det stöd de har behov av i skolan.

Mot bakgrund av flickors skolfrånvaro och upplevd ohälsa fattade förvaltningsledningen beslut om resurser och kompetens till högstadiet i form av en riktad insats, där kuratorer tillsatts för att särskilt fokusera på att arbeta med att förbättra måendet och närvaron för flickor på högstadiet. Den riktade insatsen genomförs på sex skolenheter. Lärdomar och erfarenheter av framgångsrika arbetssätt och metoder delas sedan till övriga enheter genom etablerade mötesstrukturer och nätverk.

¹⁵ Hälsoenkät Västerbotten, 2025.

Ett av skolans uppdrag är att kompensera för skillnader i elevers olika förutsättningar och behov i undervisningen. Det görs genom att såväl ekonomiska som personella resurser fördelas med syfte att kompensera för identifierade skillnader inom och mellan verksamheter. Mot bakgrund av skolans kompensatoriska uppdrag är det därför viktigt att det finns ett fungerande elevhälsoarbete som systematiskt arbetar med att identifiera elevers behov och förutsättningar att klara målen med utbildningen. Elever i behov av särskilt stöd ska få det. Utformningen av det särskilda stödet ska följas upp och utvärderas för att klargöra om insatserna ger avsedd effekt.

Antalet elever med åtgärdsprogram läsåret 2024–2025¹⁶ har ökat i relation till föregående läsår. Ökningen har skett i årskurserna 4–6 och 7–9.

I uppföljningen av antalet beslut om särskilt stöd läsåret 2024–2025 framkommer att det är fler pojkar än flickor i årskurserna 1–9 som omfattades av beslut om särskilt stöd. Det framgår av statistiken att fördelningen om beslut av åtgärdsprogram skiljer sig betydligt åt mellan stadier och kön.

På lågstadier var det nästan tre gånger så många pojkar än flickor som berördes av beslut om åtgärdsprogram. På mellanstadiet omfattades drygt dubbelt så många pojkar av beslut om åtgärdsprogram medan det på högstadiet var fler flickor än pojkar med beslut om åtgärdsprogram.

Inom ramen för åtgärdsprogram kan rektor fatta beslut om anpassad studiegång, enskild undervisning och särskild undervisningsgrupp. I uppföljning av hur många elever som omfattas av besluten om särskilt stöd tydliggörs en bild av att det företrädesvis är beslut om särskild undervisningsgrupp och anpassad studiegång som fattas samt att beslut i huvudsak fattas för de äldre eleverna.

Det framgår av statistiken att det är få elever som omfattas av beslut om anpassad studiegång, särskild undervisningsgrupp och enskild undervisningsgrupp på lågstadiet. Det är framför allt från årskurs 4 som elever berörs av dessa särskilda stödåtgärder. I relation till föregående läsår har flickor på högstadiet med beslut om anpassad studiegång ökat markant. Även beslut om anpassad studiegång för pojkar har ökat. För såväl flickor som pojkar på mellanstadiet och högstadiet har beslut om särskild undervisningsgrupp ökat läsåret 2024–2025.

Effektiva kompensatoriska insatser bygger på att tidigt identifiera elevers behov av särskilt stöd. En systematisk och kontinuerlig användning av bedömningsstöd, kartläggningar och screeningar skapar förutsättningar för att identifiera elevernas behov,

¹⁶ Sammanställning utbildningsförvaltningen, Umeå kommun

genomföra anpassningar i undervisningen samt utforma insatser inom ramen för beslut om särskilt stöd.

En identifierad framgångsfaktor som ger effekt för elevernas måluppfyllelse är att rektor följer upp ledning och stimulans, extra anpassningar och särskilt stöd genom att efterfråga pedagogernas analys av kartläggningar och bedömningsstöd inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet och elevhälsoarbetet.

Inom strategiområdet *Likvärdig utbildning* framkommer behov av ett fortsatt utvecklingsarbete i att säkerställa att alla elever får den undervisning de har rätt. Särskilt har flickors upplevda ohälsa och skolfrånvaro identifierats vara i behov av insatser. I samband med detta krävs ytterligare kartläggning och analys av flickornas behov av kompensatoriska insatser i ett tidigare skede under skoltiden än vad som nu framgår av statistiken.

6.2 Attraktiv utbildning

Eleverna i Umeå kommuns kommunala grundskolor uppger en hög grad av trygghet i elevenkäten för 2024–2025. Upplevelsen av trygghet har ökat i jämförelse med de två tidigare läsåren.

Av elevenkätresultat 2024–2025 framgår att pojkar upplever en högre grad av trygghet än flickorna oavsett stadiet. I relation till föregående års elevenkät har upplevelsen av trygghet sjunkit något i lågstadiet medan den är oförändrad på mellanstadiet och ökat på högstadiet, flickor och pojkar tillsammans.

En identifierad framgångsfaktor är personalens medvetna och systematiska trygghetsskapande arbete såväl i som utanför undervisningssituationerna.

Utvecklingsinsatserna som lett till positiva effekter är skolornas arbete med årliga trygghetsrundor, faddergrupper, trygghetsteam och planerade rastaktiviteter.

Skolenheterna har genom att bygga positiva och starka relationer mellan vuxna och elever tillskapat möjlighet för relationsbyggande mellan eleverna på skolan.

Nära sammankopplat med elevernas upplevelse av trygghet är förekomsten av kränkningar. I relation till de två tidigare läsåren framkommer att anmälan om upplevd kränkande behandling i årskurs 1–9 har ökat¹⁷. I de yngre årskurserna är förekomsten av fysiskt våld mer förekommande än i de högre, medan det råder det omvända förhållande vid verbala kränkningar. Sammanfattningsvis framgår av anmälningarna om

¹⁷ Prorenata 2025

upplevd kränkande behandling att det är fler pojkar som såväl utsätter som blir utsatta än flickor.

Antalet anmälningar som berör de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder) har i skolan ökat något i jämförelse med föregående år. Anmälningar om diskriminering som har samband med etnisk tillhörighet har ökat, särskilt gäller detta trakasserier på grund av hudfärg. Även när det gäller anmälan utifrån diskrimineringsgrunderna är pojkarna i högre grad utsatta i jämförelse med flickorna. I årskurs 7 återfinns flest anmälningar som har koppling till någon av de sju diskrimineringsgrunderna.

Ett utvecklingsområde inom grundskolan har varit att stärka elevernas upplevelse av delaktighet och inflytande i undervisningen och utbildningen. Insatser som tidigare är främst handlat om formella forum såsom klassråd, elevråd, matråd, elevhearing och fokusgrupper har breddats med nätverket för hållbar utveckling. I nätverket har grundskolans samtliga rektorer deltagit tillsammans lärare med mandat att driva utveckling fokuserat på elevers delaktighet för ökad handlingskompetens.

I elevenkäten läsåret 2024–2025 framgår att eleverna uppger att de i högre grad än tidigare läsår upplever att de är delaktiga i undervisningen.

Effekter av ovanstående insatser har nu blivit synliga i elevenkäten 2024–2025 där resultaten visar på förbättringar i samtliga stadier. Resultatet för eleverna på lågstadiet har markant förbättrats de senaste fem läsåren. Eleverna på mellanstadiet uppvisade det högsta resultatet sett över en femårsperiod och eleverna på högstadiet visar på en positiv trend i relation till tidigare läsår. Flickor upplever högre delaktighet än pojkar på lågstadiet, på mellanstadiet är resultaten identiska mellan könen och på högstadiet anser pojkarna att de i högre grad än flickorna är delaktiga och har inflytande.

6.3 Förbättrade studieresultat

I en nationell jämförelse har Umeå kommuns grundskolor en fortsatt hög andel behöriga lärare motsvarande 82,8 procent, nationellt ligger behörigheten på 72,6 procent¹⁸. Andelen lärare med specialpedagogisk examen är även den högre i relation till riket, 9,7 procent för Umeå kommuns grundskolor, jämfört med 6,5 procent för riket. 93 procent av grundskolans rektorer har genomfört eller genomgår rektorsutbildningen. Precis som

¹⁸ Statistikunderlag för elevernas betyg och nationella prov är tagna från Umeå kommuns databas.

för förskolan och förskoleklass är behöriga lärare och välutbildade rektorer betydande framgångsfaktor för att eleverna ska nå utbildningens mål.

Av Umeå kommuns grundskoleelever var 90 procent behöriga till ett nationellt yrkesprogram på gymnasiet vårterminen 2025. Behörigheten har varit relativt jämnt över tid, dock kan det konstateras att pojkarna uppnår högre behörighet än flickorna för tredje läsåret i rad.

Meritvärdet har marginellt försämrats jämfört med läsåret 2023–2024, vilket beror på att pojkarnas försämrade meritvärde. Flickorna har däremot ökat sitt meritvärde.

Sammantaget har meritvärdet sjunkit från 2027 till 2026 för eleverna i årskurs 9.

Andelen elever med godkänt i alla ämnen i årskurs 9 har förbättrats jämfört med föregående läsår, från 76 procent till 77 procent. Såväl andelen flickor som pojkar med godkänt betyg i alla ämnen uppgick till 77 procent, vilket är en ökning för flickor i relation till föregående läsår, pojkarnas resultat är oförändrat.

Av eleverna i årskurs 6 var det 78 procent som uppnådde målen i samtliga ämnen läsåret 2024 – 2025, 79 procent av flickorna och 77 procent av pojkarna. Föregående läsår uppnådde 81 procent av flickorna och 78 procent av pojkarna målen i samtliga ämnen.

Av resultatet på nationella prov i årskurs 3 framgår att andelen elever som klarade samtliga delprov var högre innevarande läsår än föregående i svenska. Pojkarnas resultat förbättrades i svenska, om än deras resultat är betydligt sämre än flickornas. I svenska som andraspråk var resultatet betydligt sämre än föregående läsår, detta på grund av försämrat resultat för flickorna.

I jämförelse med förra läsårets resultat av nationella prov i matematik för årskurs 3 har resultaten sjunkit, såväl pojkar som flickor uppvisade sämre resultat.

En identifierad framgångsfaktor för elevernas måluppfyllelse är ett långsiktigt och systematiskt förbättringsarbete som bedrivits där en tydlig struktur och systematik utvecklats för analys av undervisningens kvalitet. Rektorer har tillsammans med lärare och elevhälsopersonal erhållit verktyg i att identifiera vad som leder till god undervisningskvalitet och vad som behöver utvecklas.

Trots förbättringsinsatser för att stärka undervisningens kvalitet har inte glappet mellan elevernas betygsresultat i årskurs 6 i relation till årskurs 7 förändrats. Det är fortsatt så att elevernas betyg i årskurs 7 sjunker markant i relation till årskurs 6.

Vidare framgår det i analysen av elevernas betyg i relation till resultaten på nationella prov att pojkarna får betydligt sämre betyg jämfört med deras resultat på nationella prov. Skillnaden är större för pojkarna än för flickorna.

7. Anpassad grundskola årskurs 1–9

Under läsåret gick 157 elever i anpassad grundskola, läsåret dessförinnan 149 elever. Av de 157 eleverna var 66 procent pojkar och 34 procent flickor, en fördelning som överensstämmer med fördelningen på nationell nivå.¹⁹

Nedan återges resultat för elever inom anpassad grundskola utifrån respektive övergripande strategiområde inom vilka såväl framgångsfaktorer som utvecklingsbehov synliggörs.

7.1 Ökad likvärdighet

En hälsofrämjande lärmiljö omfattar pedagogiska, fysiska, psykiska och sociala frågor och stärker välbefinnandet för alla i organisationen. Ledningen för anpassad grundskola har tillsammans med personalen tagit fram en gemensam vision och utarbetat gemensamma förhållningssätt med fokus på tillitsfulla relationer mellan vuxna och elever. Ledning och personal har därmed utarbetat en samsyn om hur arbetet ska bedrivas med utgångspunkt i varje elevs behov, styrkor och förutsättningar för att denne ska utvecklas och lära sig i skolan.

Anpassad grundskolas uppdrag är att uppväga skillnader sett till elevernas förutsättningar att lära. Speciallärare inom anpassad grundskola identifierar vad eleven klarar självständigt och med stöd, undervisningen planeras därefter med syfte att möta elevernas behov. Det innebär individanpassad undervisning i relation till andra. Effekten av detta systematiska arbetssätt är att elevernas lärande har utvecklats.

En viktig förutsättning för elevgruppens möjlighet att lära sig är kompensatoriska insatser i form av multimodal kommunikation. Genom tekniska hjälpmedel tillsammans med alternativ och kompletterande kommunikation kan innehållet i undervisningen uttryckas på flera olika sätt.

God hälsa och välbefinnande är ett prioriterat mål för anpassad grundskola. För elevgruppen är det viktigt att stimulera rörelserikedomen genom varierade lärmiljöer. Elevhälsoarbetet bedrivs med fokus på riktade insatser för att stärka skolnärvaron; ett led är att bidra till ett hälsosamt liv.

Skolfrånvaron över 15 procent är fortsatt hög inom anpassad grundskola, särskilt eleverna i årskurs 7–9 har hög skolfrånvaro, trots att omfattande arbete skett på organisation-, grupp- och individnivå. I uppföljande analys framgår att flytten av

¹⁹ Edlevo, 24-09-15.

verksamheten till Carlslund har varit en försvårande omständighet under höstterminen 2024 och en bidragande orsak till ökad skolfrånvaro på högstadiet. Mot bakgrund av detta är skolnärvaro ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde inom anpassad grundskola.

Vidare framkommer i läsårets elevenkät att elevernas upplevelse av anpassningar och stimulans är lägre i årskurs 7–9, vilket prioriterats som utvecklingsområde inför kommande år.

För att kunna utveckla verksamheten utifrån identifierade behov vad gäller elevernas hälsa och välbefinnande och upplevelse av anpassningar och stimulans i undervisningen, krävs en förstärkning av elevhälsoteamets kompetens om elevers behov i anpassad skola. Detta mot bakgrund av att elevgruppens förutsättningar och behov är mer komplexa än för eleverna i grundskolan.

Nuvarande organisation av elevhälsoteamet innebär att teamet har ansvar både för grundskola och anpassad grundskola, vilket medför att det är ett flertal personer som arbetar deltid i anpassad skolform med undantag övergripande specialpedagog som är ligger utanför den samlade elevhälsans organisation.

7.2 Attraktiv utbildning

Läsalets elevenkät visar att elevernas upplevelse av trygghet och studiero är fortsatt hög såväl i årskurs 1–6 som i årskurs 7–9. Eleverna i årskurs 7–9 besvarade enkäten under vårterminen 2025. Trots att samtliga av dessa elever började på en ny skola, visar enkäten höga siffror för trygghet och trivsel.

I arbetet med att främja trygghet och förebygga samt motverka kränkande behandling utgör multimodal kommunikation en viktig strategi i syfte att ge varje elev förutsättningar att göra sin röst hörd. Då eleverna får stöd i det sociala samspelet främjas tryggheten och personal finns nära och kan uppmärksamma och agera innan en kränkning sker. En del av utbildningen och undervisningen är att eleverna ska få kunskap om normer i relation till funktionsnedsättningen. I skolformen anpassad grundskola går nästan dubbelt så många pojkar som flickor i årskurs 9, vilket ställer särskilda krav på normarbetet utifrån jämställdhet mellan könen.

Anmälningarna om upplevd kränkande behandling är få inom anpassad grundskola. Av anmälningarna framgår att det är pojkar som såväl är utsättare som utsatta. Vidare framgår att få anmälningar anger någon av diskrimineringsgrunderna som anledning till kränkningen.

7.3 Förbättrade studieresultat

Inom anpassad grundskola är andelen lärare med specialpedagogisk examen högre än nationellt.²⁰ Det har varit en medveten strategi att under flera års tid prioritera och systematiskt utbilda lärare och förskollärare till speciallärare med inriktning intellektuell funktionsnedsättning. Utbildningen har kunnat genomföras med stöd av medfinansiering genom Skolverkets statsbidrag.

Inom anpassad grundskola finns två inriktningar, *ämnena* och *ämnesområdena*. Ämnesområdena bedöms i två nivåer enligt Skolverkets omdömesmall med *Grundläggande och Fördjupande kunskaper*. Största skillnaden i resultat i jämförelse med tidigare läsår är inom inriktningen ämnesområdena. Fler elever når fördjupande kunskaper inom samtliga fem ämnesområden²¹. Det är en tydlig förbättring i relation till läsåret 2023–2024, då eleverna bedömdes uppnå fördjupade kunskaper inom ämnesområdet kommunikation.

Inom inriktningen *ämnena*²² har måluppfyllelsen för sjunde året i rad analyserats genom omdömen utifrån tre nivåer; *insats krävs*, *godtagbara kunskaper* samt *mer än godtagbara kunskaper* i årskurs 1–9. I jämförelse med föregående läsår framgår att fler elever har uppnått mer än godtagbara kunskaper i hem och konsumentkunskap, idrott och hälsa samt engelska i relation till föregående års elevgrupp. Särskilt har måluppfyllelsen markant förbättrats i hem och konsumentkunskap, ämnet är prioriterat i timplanen nationellt som ett led i att elever självständigt ska klara moment i ett ungdoms och vuxenliv.

Elevernas måluppfyllelse är en effekt av medvetna och strukturerade kompetensutvecklingsinsatser från Specialpedagogiska myndigheten (SPSM) och Skolverket. Insatserna har resulterat i ökad kunskap för personalen i analys av faktorer som leder till förbättrad undervisning samt i bedömningskompetens. Då arbetet bedrivits i nätverk har ett kollektivt lärande utvecklats som innebär samsyn om vad som leder till undervisningskvalitet för målgruppen. Utvecklingsarbetet har underlättats av att personalgruppen befinner sig i samma lokaler, vilket medför en stabilitet för såväl elever som lärare.

Utvecklingsarbetet med att stärka undervisningens kvalitet både gällande kunskaper och värden är fortsatt centralt inom skolformen anpassad grundskola.

²⁰ Källa: Skolverket, 2024.

²¹ De fem ämnesområdena är: Vardagsaktiviteter, Motorik, Kommunikation, Verklighetsuppfattning, Estetisk verksamhet.

²² Ämnen som bedöms är: Svenska, Matematik, Engelska, Idrott och hälsa, Hem och konsumentkunskap.

8. Fritidshem grundskola och anpassad grundskola

Färre elever deltog i fritidshemmets undervisning läsåret 2024–2025 jämfört med föregående läsår, då andelen inskrivna elever uppgick till 86 procent. Läsåret 2024–2025 gick 6988 elever i fritidshemmet, vilket utgör 76 procent av eleverna. Av eleverna i fritidshemmet var 3 634 pojkar och 3 354 flickor.

Undervisningen i fritidshemmet ska enligt läroplanen utgå från elevernas behov, intressen och erfarenhet, stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid samt vila och rekreation. Nedan redogörs såväl framgångsfaktorer som utvecklingsbehov i fritidshemmets undervisning.

8.1 Ökad likvärdighet

Undervisningen i fritidshem är en viktig del utifrån ett hela-dagen-perspektiv för eleverna som deltar utifrån att fritidshemmet inte är obligatoriskt för eleverna.

Utifrån ett hela dagen perspektiv har skolorna stärkt upp samverkan mellan pedagogisk personal i skolan och fritidshem i syfte att tillskapa en hälsofrämjande lärmiljö för eleverna. Majoriteten av skolorna har former och rutiner för en strukturerad samverkan mellan fritidshem och skola; en samverkan som tar sin utgångspunkt i elevers behov och förutsättningar. En systematisk planering av samverkan möjliggör tillvaratagande av professionernas unika kompetenser. Resultatet av arbetet har visat att en ömsesidig förståelse av professionernas kompetens och uppdrag i att stärka den hälsofrämjande lärmiljön för eleverna som deltar i fritidshemmets undervisning.

Tillskapandet av hälsofrämjande lärmiljöer är ett viktigt arbete som fortsatt behöver utvecklas för att ge alla barn likvärdiga förutsättningar oberoende av skola.

Inom anpassad grundskolas fritidsverksamhet är ett identifierat utvecklingsområde att stärka likvärdigheten i samband med flytt mellan skolor med utgångspunkten i ett hälsofrämjande perspektiv pedagogiskt, fysiskt och socialt.

8.2 Attraktiv utbildning

Övervägande delen av eleverna som deltar i fritidshemmets undervisning uppger en hög grad av trygghet oavsett årskurs, flickorna upplever sig något mindre trygga än pojkarna i årskurserna 1–6.²³ Resultatet har legat relativt stabilt över de tre senaste läsåren.

²³ Elevenkät läsåret 2024–2025.

Ett utvecklingsområde inom fritidshemmets undervisning har varit att stärka elevernas möjlighet till inflytande. Av elevenkäten 2024–2025 framgår att eleverna i förskoleklass och årskurs 1–3 upplever en något högre grad av inflytande i relation till mätningen föregående läsår. För eleverna i årskurs 4–6 har resultaten däremot sjunkit något, en minskning som beror på lågt resultat för eleverna i årskurs 5.

Att skapa förutsättningar för elevernas möjlighet till delaktighet och inflytande i fritidshemmets undervisning är fortsatt ett utvecklingsområde. För detta krävs rektors ledning och en tydlighet i roll- och ansvarsfördelning inom personalgruppen.

8.3 Förbättrade studieresultat

Umeå kommuns fritidshem uppvisar en hög andel anställd personal med pedagogisk högskoleexamen. Anställda med pedagogisk högskoleexamen i Umeå kommuns fritidshem uppgår till 61,7 procent, vilket är högre än genomsnittet i riket som uppgår till 36,7 procent.²⁴

Vid en genomgång av fördelningen av pedagoger med behörighet att undervisa i fritidshemmen har stora skillnader identifierats mellan fritidshemmen i Umeå kommun. Av kommunens 44 fritidshem framgår att nio av dessa har en mycket hög andel behöriga lärare i fritidshem eller fritidspedagoger, medan fyra av fritidshemmen har en markant låg andel behörig personal.²⁵

Precis som för alla skolformer krävs det även behörig personal på fritidshemmet för att alla elever ska få en undervisning av god kvalitet. Det är och har varit en utmaning att rekrytera behörig personal till fritidshemmet i Umeå och nationellt. Mot bakgrund av detta har utbildningsförvaltningen riktat resurser för att erbjuda Arbetsintegrerad Lärarutbildning i samverkan med Umeå universitet. Utbildningen innebär att obehörig personal anställda i fritidshem, kan kombinera studier till grundlärare i fritidshem.

I elevenkätens resultat för 2024–2025 framgår att eleverna i förskoleklass och årskurs 1–6 upplever möjligheterna till lärande positivt inom fritidshemmets undervisning. I förskoleklass har upplevelsen av lärande ökat något medan det i årskurs 1–3 är förändrat i relation till föregående läsår. I årskurs 4–6 har elevernas upplevelse av lärande sjunkit från 8,0 till 7,8 på en tiogradig skala. Flickorna upplever en högre grad av lärande än pojkarna oavsett stadiet.

Sammanfattningsvis finns det ett behov av fortsatt professionell utveckling i relation till undervisningens kvalitet. Det handlar om att skapa samsyn om vad undervisning av hög kvalitet inom fritidshemmet innebär, inte bara för personal på fritidshemmet utan även

²⁴ Skolverket 2024/2025.

²⁵ Umeå kommun revisionsrapport 2025.

för andra funktioner som samverkar utifrån elevens hela dag i skolan. Behöriga lärare i fritidshem är en oerhört viktig förutsättning för detta, vilket medför ett behov av en än mer aktiv rekrytering och därmed en fördelning av lärare i fritidshem på de olika enheterna i syfte att skapa en likvärdighet i kvaliteten på samtliga enheter.

9. Avslutning

Skolhuvudmannens kvalitetsrapport visar att samtliga skolformer bedriver en undervisning av god kvalitet där barn och elever i hög grad når målen med utbildningen. Framgångsfaktorerna till de goda resultaten är dels en hög lärarbehörighet i en nationell jämförelse, dels ett systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet genom styrkedjan tillsammans med förtroendefulla relationer som skapar trygghet för barn och elever. I Umeå kommun har en hög andel av rektorerna genomgått rektorsutbildning, vilket medför professionell utveckling och bidrar till ett kompetent ledarskap.

Parallellt med framgångsfaktorerna har utvecklingsområden identifierats. Det pågående arbetet med att stärka undervisningens kvalitet behöver fortsätta, men med fokus på olika områden utifrån identifierade behov i skolformerna.

Det närvarofrämjande arbetet är fortsatt ett gemensamt prioriterat utvecklingsområde. Detsamma gäller arbetet med att främja en god värdegrund samt förebygga och åtgärda kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering; ett särskilt prioriterat område är kunskapshöjning i diskrimineringsgrunderna.

Sammanfattningsvis krävs ett fortsatt systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet och professionell utveckling genom styrkedjan i syfte att säkerställa alla barns rätt till utbildning och därmed skapa förutsättningar till en förbättrad måluppfyllelse. Detta inbegriper fortsatt utveckling av det kompetenta ledarskapet, tydlighet i roller och ansvar samt fokus på tydliga visioner, mål och långsiktighet i styrkedjan.

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

§ 66

Diariennr: SK-2025/00527

Kvalitetsrapport på huvudmannanivå Förskola/Pedagogisk omsorg /Förskoleklass /Grundskola/Fritidshem/Anpassad grundskola- 2024/2025

Arbetsutskottets beslut

För- och grundskolenämnden föreslås besluta att nämnden tagit del av huvudmannens kvalitetsrapport läsåret 2024–2025.

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att nämnden tagit del av huvudmannens kvalitetsrapport läsåret 2024–2025.

Ärendebeskrivning

Huvudmannens kvalitetsrapport är en beskrivning av hur väl de nationella målen nås inom de respektive skolformerna som för- och grundskolenämnden ansvarar för.

Barn och elever i de olika skolformerna inom för- och grundskolenämndens ansvarsområde uppvisar en god måluppfyllelse. Elever inom grundskolan med behörighet till ett nationellt gymnasieprogram uppgick till 90 procent läsåret 2024–2025. Eleverna inom anpassad grundskola uppnådde i högre grad än läsåret dessförinnan *fördjupade kunskaper* inom inriktningen ämnesområden och *mer än godtagbara kunskaper* inom inriktningen ämnen.

En framgångsfaktor inom strategiområdet *Förbättrade studieresultat* för samtliga skolformer är en hög grad av lärarbehörighet i relation till riket. Vidare framgår det att samtliga skolformer bedriver ett fokuserat och medvetet utvecklingsarbete med att stärka undervisningens kvalitet inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, vilket medför goda effekter för barn och elevers måluppfyllelse.

Samtidigt är systematiskt kvalitetsarbete med fokus på undervisningens kvalitet ett fortsatt utvecklingsområde utifrån olika perspektiv beroende

Umeå kommun**Protokollsutdrag**För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

på skolform. I förskolan krävs kunskapshöjning i analysarbetet, detsamma gäller för anpassad grundskola. Grundskolan behöver undersöka de bakomliggande orsakerna till hur glappet mellan elevernas betyg i årskurs 6 och 7 kan förklaras och förstås, tillsammans med skillnaden i betygsättning och resultaten på nationella prov, särskilt för pojkarna. Att förstå orsakerna är en förutsättning för adekvata insatser. Flickornas måluppfyllelse är även det ett prioriterat område utifrån att måluppfyllelse har sjunkit tre år i rad och kan sättas i relation till med flickornas mående.

Inom strategiområdet *Ökad likvärdighet* framkommer ett fortsatt behov för skolformerna att utveckla det närvarofrämjande arbetet. Ett medvetet och systematiskt arbetssätt har gett effekt i form av högre närvaro för såväl barn i förskolan som för eleverna i de lägre årskurserna. Skolfrånvaron är dock fortsatt hög för eleverna inom anpassad grundskola och för elever på högstadiet, där flickorna har högre frånvaro än pojkarna.

Inom strategiområdet *Attraktiv utbildning* framgår att såväl barn som elever är trygga i Umeå kommuns förskolor och skolor. Samtliga skolformer bedriver ett aktivt och systematiskt arbete med fokus på att motverka alla former av kränkande behandling, trakasserier, sexuella trakasserier och diskriminering. Det framgår samtidigt att det finns ett behov av att stärka kunskaperna och medvetenheten om diskrimineringsgrunderna inom respektive skolform.

Beslutsunderlag

Bilaga: Huvudmannens kvalitetsrapport läsåret 2024–2025

– för och grundskolenämndens ansvarsområde, Umeå kommun

Beredningsansvarig

Marie Karling, utbildningsstrateg

Beslutet ska skickas till

Kommunikatör

Yrkanden

Justerares sign:

Utdraget bestyrks:

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

Socialdemokraterna för bifall till tjänsteskrivelsens förslag.

Inga motyrkanden finns.

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att arbetsutskottet beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Tjänsteskrivelse

2025-09-30

För- och
grundskolenämndens
arbetsutskott

Diariennr: SK-2025/00566

Återkallande av godkännande att bedriva verksamhet på huvudmannens egen begäran

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden föreslås besluta att avsluta godkännandet att bedriva verksamhet för den enskilde huvudmannen Tegspedagogernas ekonomisk förening, för den del som avser förskoleverksamhet vid Karlavagnen på Ålidhem, per den 29 juli 2026.

Ärendebeskrivning

Tegspedagogernas ekonomisk förening (org.nr. 769619–5580) bedriver fristående förskoleverksamhet inom tre områden i Umeå kommun. Dessa är Karlavagnen på Teg, Karlavagnen på Ålidhem samt Karlavagnen på Haga.

För- och grundskolenämnden beslutade den 26 mars 2020 (SK-2019/00625) att godkänna Tegspedagogernas ekonomisk förening som huvudman för verksamheten Karlavagnen på Ålidhem, belägen på Studentvägen 2, med godkännande för 21 placerade barn i förskoleverksamheten.

Den 23 september 2025 har huvudmannen för Tegspedagogernas ekonomisk förening i en skriftlig anmälan meddelat utbildningsförvaltningen, att de har för avsikt att avveckla förskolan Karlavagnen på Ålidhem. Huvudmannen har meddelat att förskoleverksamheten kommer att upphöra den 28 juli 2026, och samtliga vårdnadshavare med barn på aktuell förskola har fått information om planerad avveckling av förskolan. Med anledning av detta beslut begär huvudmannen att för- och grundskolenämnden avslutar det befintliga godkännandet för verksamheten från och med den 29 juli 2026.

Beredningsansvariga

Maud Karlström, samordnare
Emma Steen, jurist

Tjänsteskrivelse

Dnr: SK-2025/00566

Beslutet ska skickas till

Tegspedagogernas ekonomisk förening
Åldermansvägen 29
904 21 Umeå

Ann-Christine Gradin
utbildningsdirektör

Daniel Nordgren
biträdande
utbildningsdirektör

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

§ 67

Diariennr: SK-2025/00566

Återkallande av godkännande att bedriva verksamhet på huvudmannens egen begäran

Arbetsutskottets beslut

För- och grundskolenämnden föreslås besluta att avsluta godkännandet att bedriva verksamhet för den enskilde huvudmannen

Tegspedagogernas ekonomisk förening, för den del som avser förskoleverksamhet vid Karlavagnen på Ålidhem, per den 29 juli 2026.

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att avsluta godkännandet att bedriva verksamhet för den enskilde huvudmannen Tegspedagogernas ekonomisk förening, för den del som avser förskoleverksamhet vid Karlavagnen på Ålidhem, per den 29 juli 2026.

Ärendebeskrivning

Tegspedagogernas ekonomisk förening (org.nr. 769619–5580) bedriver fristående förskoleverksamhet inom tre områden i Umeå kommun. Dessa är Karlavagnen på Teg, Karlavagnen på Ålidhem samt Karlavagnen på Haga.

För- och grundskolenämnden beslutade den 26 mars 2020 (SK-2019/00625) att godkänna Tegspedagogernas ekonomisk förening som huvudman för verksamheten Karlavagnen på Ålidhem, belägen på Studentvägen 2, med godkännande för 21 placerade barn i förskoleverksamheten.

Den 23 september 2025 har huvudmannen för Tegspedagogernas ekonomisk förening i en skriftlig anmälan meddelat utbildningsförvaltningen, att de har för avsikt att avveckla förskolan Karlavagnen på Ålidhem. Huvudmannen har meddelat att förskoleverksamheten kommer att upphöra den 28 juli 2026, och samtliga vårdnadshavare med barn på aktuell förskola har fått information om planerad avveckling av förskolan. Med anledning av detta beslut begär

Umeå kommun

Protokollsutdrag

För- och grundskolenämndens arbetsutskott 2025-10-09

huvudmannen att för- och grundskolenämnden avslutar det befintliga godkännandet för verksamheten från och med den 29 juli 2026.

Beredningsansvariga

Maud Karlström, samordnare

Emma Steen, jurist

Beslutet ska skickas till

Tegspedagogernas ekonomisk förening

Åldermansvägen 29

904 21 Umeå

Propositionsordning

Ordföranden prövar tjänsteskrivelsens förslag och finner att arbetsutskottet beslutar att bifalla tjänsteskrivelsen.

Tjänsteskrivelse

2025-10-15

För- och grundskolenämnden

Diariennr: SK-2025/00011

Delegationsbeslut och anmälningsärenden – för-och grundskolenämnden 2025-10-23

Förslag till beslut

För- och grundskolenämnden beslutar att godkänna redovisningen av delegationsbeslut och anmälningsärenden.

Ärendebeskrivning

Inför för- och grundskolenämndens sammanträde 2025-09-25 redovisas anmälda delegationsbeslut och anmälningsärenden som ska delges nämnden.

Beslutsunderlag

Bilaga: Sammanställning, upprättad vid tidpunkt för kallelsens utskick

Beredningsansvarig

Linda Hellquist, nämndsekreterare

Ann-Christine Gradin
utbildningsdirektör

Maria Runarsdotter
kanslichef

UMEÅ KOMMUN
Sammanträdesdatum 2025-10-23

För- och grundskolenämnden
Delegationsbeslut och anmälningsärenden

Nr	Datum	Delegat	Ärendets art	Diarienummer
228	2025-09-22	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, skolskjuts - Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00544-2
229	2025-09-22	Christopher Granberg	Avtal: Tilläggsavtal - Skolportal - Tietoevry AB	SK-2025/00567-1
230	2025-09-23	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, skolskjuts - Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00557-2
231	2025-09-09	Christopher Granberg	Beslut: Ansökan om tilläggsbelopp, enskild elev - Hannaskolan - Avslag	SK-2025/00392-7
232	2025-09-09	Christopher Granberg	Beslut: Ansökan om tilläggsbelopp, fyra elever - Umeå Montessoriskola - Beviljas	SK-2025/00340-4-7
233	2025-09-12	Daniel Nordgren	Beslut: Ansökan om tilläggsbelopp, enskilt barn - Förskolan Löftet, Ersboda - Beviljas	SK-2025/00536-1
234	2025-08-13	Christopher Granberg	Beslut: Ansökan om återbetalning av fritidsavgift, enskild elev - Beviljas	SK-2025/00094-5
235	2025-09-24	Magnus Josefsson	Beslut: Ansökan om utökad vistelsetid i fritidshem, enskild elev, Tomtebogårds skola - Beviljas	SK-2025/00477-4
236	2025-09-24	Marielle Häggström	Beslut: Ansökan om utökad vistelsetid, enskild elev, förskolan Kungsgården - Beviljas	SK-2025/00257-20
237	2025-09-24	Marielle Häggström	Beslut: Ansökan om utökad vistelsetid, enskild elev, förskolan Uven - Beviljas	SK-2025/00257-21
238	2025-09-24	Marielle Häggström	Beslut: Ansökan om utökad vistelsetid, enskild elev, förskolan Karusellen - Beviljas	SK-2025/00257-22
239	2025-09-24	Marielle Häggström	Beslut: Ansökan om utökad vistelsetid, enskild elev, förskolan Mälaren - Beviljas	SK-2025/00257-23
240	2025-09-30	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, skolskjuts - Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00577-2
241	2025-09-30	Maria Runarsdotter	Beslut: Begäran om allmänhandling, personalförteckning - Begäran avslås	SK-2025/00582-4
242	2025-09-29	Ann-Christine Gradin	Beslut: Skolspår för elever från förskoleklass till åk 6 - läsåret 2026/2027	SK-2025/00572-1
243	2025-09-29	Ann-Christine Gradin	Beslut: Anvisade skolskjutsskolor för elever i förskoleklass samt åk 1-9 - läsåret 2026/2027	SK-2025/00573-1
244	2025-10-09	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, skolskjuts - Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00595-2
245	2025-10-09	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, skolskjuts - Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00592-2
246	2025-10-09	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, Ansökan om avsteg från skolskjutsreglementet - Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00578-2
247	2025-10-09	Maria Sandberg	Beslut: Rättidsbedömning - Överklagan, Ansökan om avsteg från skolskjutsreglementet- Överklagan är inkommen i rätt tid	SK-2025/00584-2
248	2025-10-09	presidiet	Beslut: Anmälan om skolplikten upphörande - Thailand - Beviljas	SK-2025/00561-4
249	2025-10-13	Christopher Granberg	Avtal: Lycksele kommun - Fjärrundervisning - Nord- och Sydsamiska - 2025-08-11-2026-06-11	SK-2025/00634-1
250	2025-10-07	Christopher Granberg	Beslut: Ansökan om tilläggsbelopp, enskild elev - Hannaskolan -Beviljas	SK-2025/00392-8
251	2025-10-07	Christopher Granberg	Beslut: Ansökan om tilläggsbelopp, enskild elev - Umeå Montessoriskola - Avslås	SK-2025/00340-9

UMEÅ KOMMUN
Sammanträdesdatum 2025-10-23

För- och grundskolenämnden
Delegationsbeslut och anmälningsärenden

Datum	Anmälningsärenden (inkomna beslut och domar): Datum-Beslutsinstans/Beslutshavare-Ärende/Mål/Beslut	Diarienummer
2025-09-19	Miljö och hälsoskydd: Beslut - Avgift för livsmedelskontroll - Förskolan Storsjö	SK-2025/00559-1
2025-09-29	Umeåregionens brandförsvär: Beslut - Tillsynsärende, Överboda skola - Ärendet avslutas	SK-2024/00354-4
2025-10-06	Miljö och hälsoskydd: Beslut - Avgift för livsmedelskontroll - Förskolan Korallen	SK-2025/00612-1
2025-10-08	Kommunfullmäktige: Avsägelse; Ersättare i för- och grundskolenämnden; Albin Norqvist Karlsson (L)	SK-2022/00319-74
2025-09-22	Integritetsskyddsmyndigheten (IMY): Beslut - Anmälan om personuppgiftsincident - Inga åtgärder vidtas	SK-2025/00140-6
2025-10-08	Integritetsskyddsmyndigheten (IMY): Beslut - Anmälan om personuppgiftsincident - Inga åtgärder vidtas	SK-2025/00140-7
2025-09-29	Kommunfullmäktige: Beslut - Motion (L) 10/2025 - Lätta på lärares administrativa börda - Ärendet återremitteras	SK-2025/00165-6
2025-10-03	Barn- och elevombudet: Uppföljning av beslut - Kränkande behandling , Öbbola skola - Ärendet avslutas	SK-2024/00426-15
2025-10-09	Förvaltningsrätten: Dom - Överklagan , laglighetsprövning - Avslag skolskjuts, Carlshöjdsskolan - Överklagan avslås	SK-2025/00408-3
2025-10-13	Miljö och hälsoskydd: Beslut - Avgift för livsmedelskontroll - Förskolan Marinan	SK-2025/00631-1
2025-10-14	Arbetsmiljöverket: Information om avslutat ärende - Hallbackens förskola	SK-2025/00546-2
2025-10-15	Förvaltningsrätten: Dom - Överklagan , laglighetsprövning - Avslag skolskjuts, Linblommans skola - Överklagat beslut upphävs	SK-2025/00380-5

Denna behandling '78/25 Utbildningsdirektören informerar' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '79/25 Nettokostnadsanalys' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '80/25 Uppföljning och personalplanering' har inget tjänsteutlåtande.

Denna behandling '81/25 Kvalitetsdialog förskola/pedagogisk omsorg/förskoleklass/grundskola/fritidshem/anpassad grundskola' har inget tjänsteutlåtande.